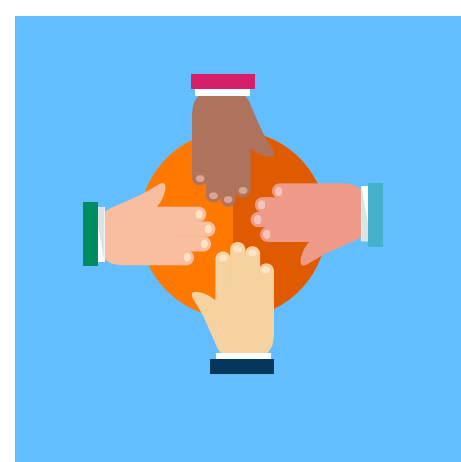
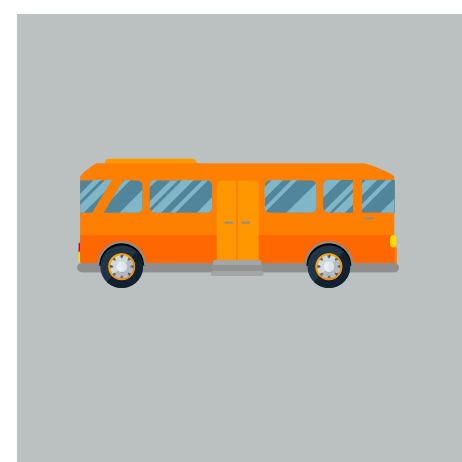
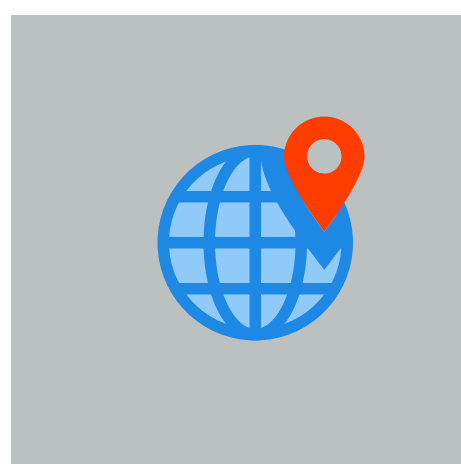
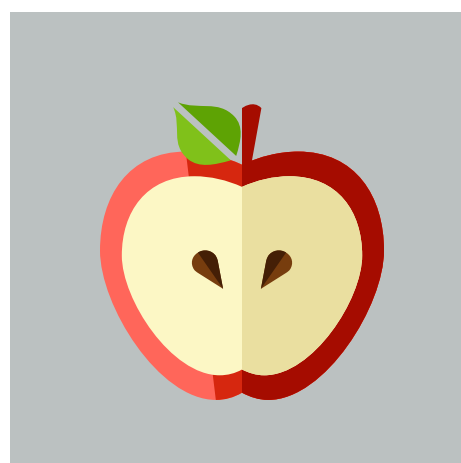
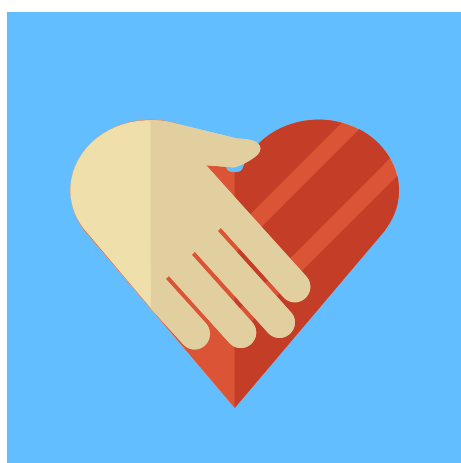

Projekt Lepšia sociálna politika mesta prostredníctvom platformy SeniorSiTy

Prešov - mesto priateľské pre seniorov a ľudí s hendikepom (na ceste k aktívnemu starnutiu)

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
v rámci operačného programu Efektívna verejná správa

ÚVOD

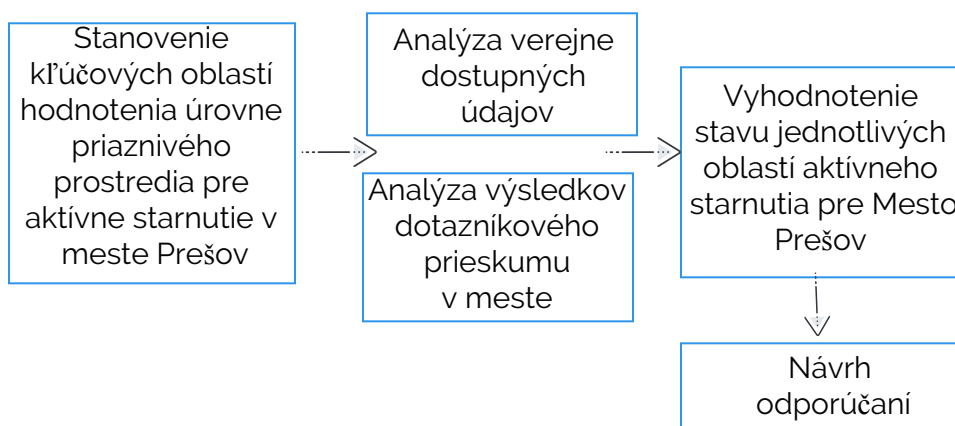
Je Prešov mestom priateľským pre seniorov a ľudí so zdravotným postihnutím (ZŤP)?

Túto otázku sa budú usilovať zodpovedať nasledujúce strany dokumentu, ktorý čítate. Jeho snahou je "zdiagnostikovať" priaznivosť prostredia v meste pre tzv. aktívne starnutie.

Aktívne starnutie je koncept, ktorý poukazuje na vytvorenie takého prostredia a príležitostí, aby aj ľudia v staršom veku či s hendikepom mohli robiť to, čo napĺňa ich životy tak dlho, ako to je len možné (aby mohli naplňať svoje základné potreby, učiť sa, rásť a robiť rozhodnutia, aby boli mobilní, budovali a udržiavali si vzťahy a prispievali do spoločnosti).

Postup hodnotenia

V prvom kroku sme stanovili 11. kľúčových oblastí hodnotenia, ktoré vychádzajú z postupov [Svetovej zdravotníckej organizácie](#) a [Milken Institute](#) v USA. Následne sme v rámci každej kľúčovej oblasti získali vybrané štatistické údaje a taktiež realizovali dotazníkový prieskum medzi Prešovčanmi. Prieskumu sa zúčastnilo spolu 299 respondentov. Na základe výsledkov sme pristúpili k zhodnoteniu situácie a priniesli niekoľko odporúčaní na zlepšenie situácie do budúcnosti.

Tento materiál považujeme za ukážku, indikatívny postup, ako by sa v budúcnosti mohla uskutočňovať komplexná diagnostika aktívneho starnutia v rámci miest na Slovensku. K tomu bude potrebné vytvorenie jednotnej metodiky, popisujúcej aj spracovanie údajov z (verejne) dostupných databáz vybraných inštitúcií.

Nasledujúce časti dokumentu sú venované prezentovaniu získaných dát z rôznych zdrojov a prieskumu mienky medzi Prešovčanmi v rámci každej z 11 oblastí aktívneho starnutia:

Priaznivé prostredie, zdravotná a sociálna starostlivosť, zdravie a kondícia, finančné zdravie, využívanie IKT, bezpečnosť a ochrana práv, vzdelávanie, zamestnanosť a zamestnateľnosť, bývanie, doprava, sociálna inklúzia a angažovanosť.

Ďakujeme za spoluprácu Odboru sociálnych služieb, MsÚ Prešov a respondentom, ktorý venovali čas vyplneniu dotazníka.

Team DIANOVUM, o.z.

OBSAH

ÚVOD

DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE

PRIAZNIVÉ PROSTREDIE

ZDRAVOTNÁ A SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ

ZDRAVIE A KONDÍCIA

FINANČNÉ ZDRAVIE

VYUŽÍVANIE IKT

BEZPEČNOSŤ A OCHRANA PRÁV

VZDELÁVANIE

ZAMESTNANOSŤ A ZAMESTNATEĽNOSŤ

BÝVANIE

DOPRAVA

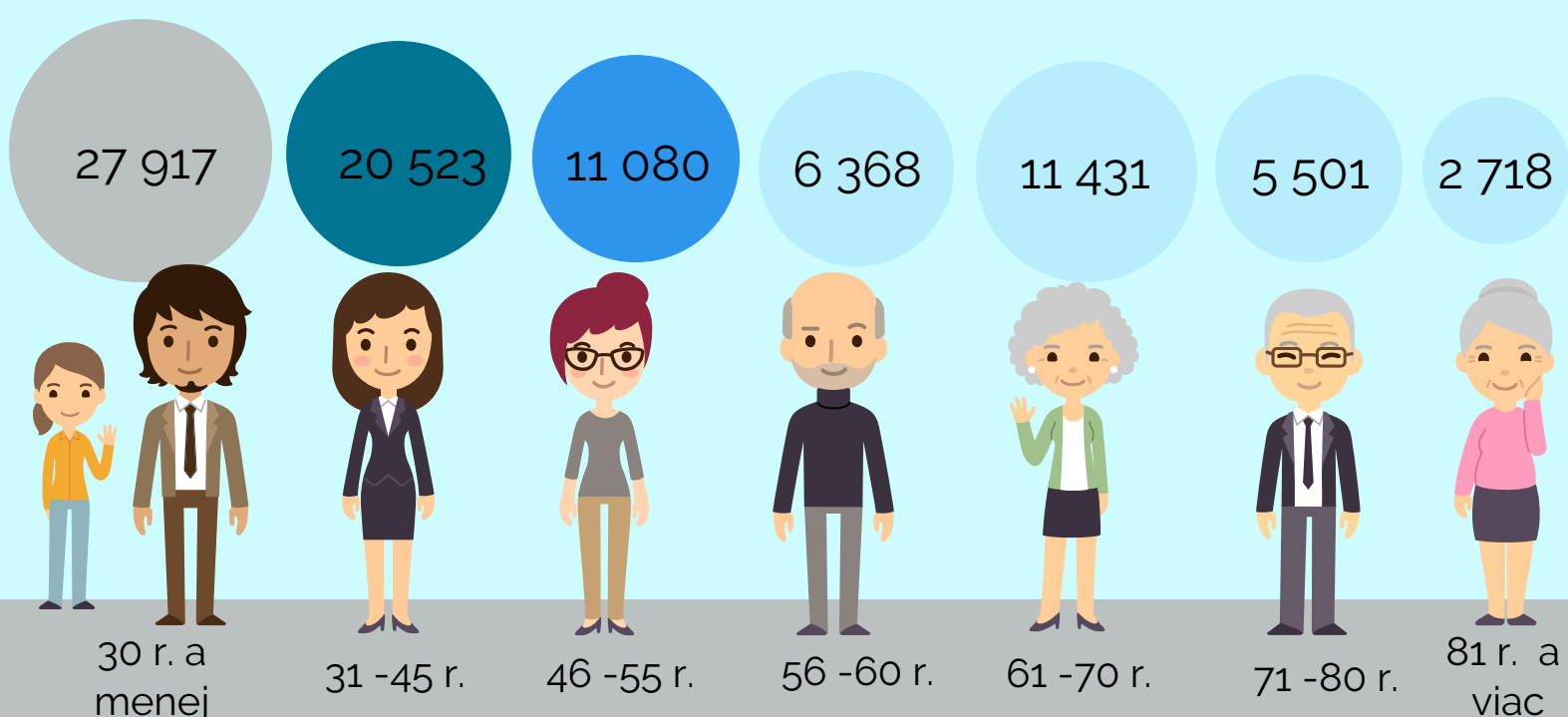
SOCIÁLNA INKLÚZIA A ANGAŽOVANOSŤ

ZHODNOTENIE A ODPORÚČANIA

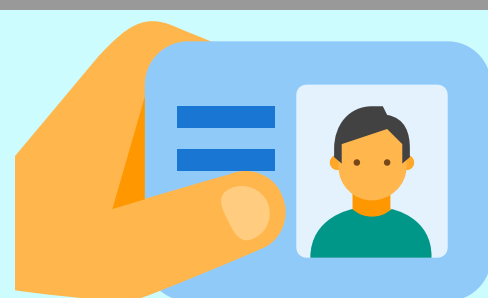

Demografické údaje - mesto Prešov

V meste Prešov žije v súčasnosti **85 538** obyvateľov,
z toho 44 576 žien a 40 962 mužov.

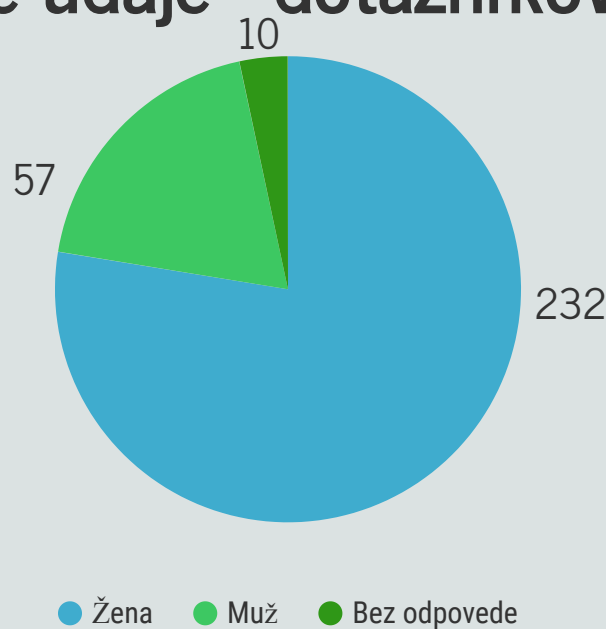

V roku 2018 pritom vyše **7,5%** obyvateľov mesta - 6 422 ľudí - disponovalo platným preukazom osoby s ťažkým zdravotným postihnutím (ZŤP).

Demografické údaje - dotazníkový prieskum

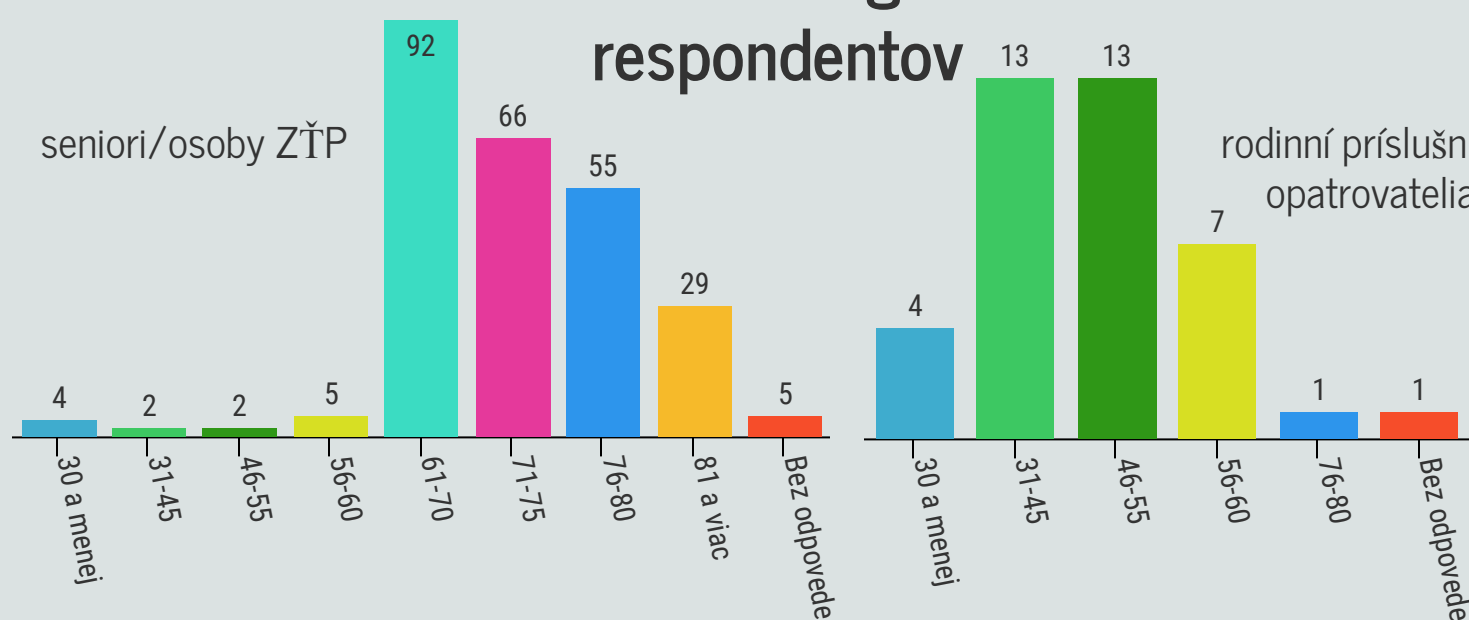
Pohlavie respondentov

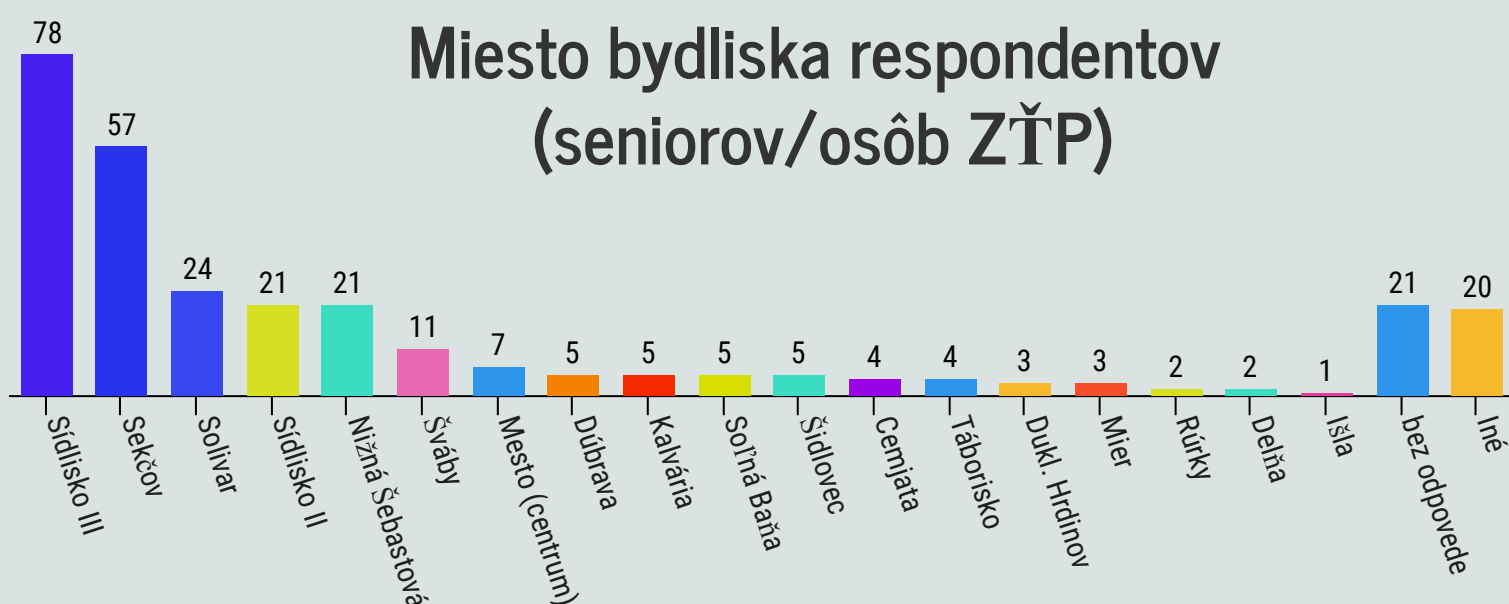
Veková kategória respondentov

seniori/osoby ZŤP

rodinní príslušníci, opatrovatelia

Miesto bydliska respondentov (seniorov/osôb ZŤP)

Demografické údaje obyvateľov sú dostupné na portáli www.presov.sk, údaj o počte osôb ZŤP bol poskytnutý UPSVAR na základe žiadosti o informácie.

Dotazníkového prieskumu sa zúčastnilo spolu 299 respondentov, z toho predstavovalo 39 rodinných príslušníkov/opatrovateľov/známych seniora alebo osoby ZŤP.

Externé prostredie

1

Prostredie priaznivé pre seniorov

a osoby ZŤP je priaznivé pre ľudí akéhokoľvek veku. Ovplyvňujú ho viaceré faktory.

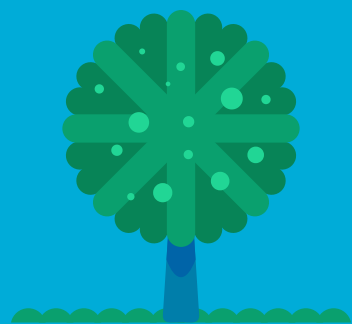

A

Verejné priestranstvá v meste. Podľa zhodnotenia v dokumente *Manuál tvorby verejných priestranstiev Mesta Prešov hlavné urbanizačné osy v Prešove majú nevyhovujúci stav.*

Za pozitívum je možné považovať napríklad ľahkú orientáciu v meste, prítomnosť riek Torysa a Sekčov, či vhodný dizajn a infraštruktúra niektorých ulíc (Metodova, Svätoplukova) a námestí (Centrum na Sídlišku III, Martina Benku na Sekčove).

Negatívom však je zlý stav zelene, dominancia áut v meste (chýbajúca cyklo doprava), či nevyužitý potenciál vody a nevhodná koncepcia úpravy sídlisk (Sekčov, Šváby)

Parky a zelené plochy ako súčasť verejných priestranstiev. Prešov disponuje rozsiahlym počtom verejnosti dostupných zelených plôch v bezprostrednej vzdialenosti od sídiel.

Prešovský Ekopark patrí medzi ukázkové riešenia zelených plôch v meste. Ďalšie známe parky v meste sú však v nevyhovujúcom stave (Lesík delostrelcov) alebo si vyžadujú potrebné zásahy (mestský park Sekčov, Kmeťovo stromoradie, Panská záhrada, Kalvária, Záhrada umenia).

B

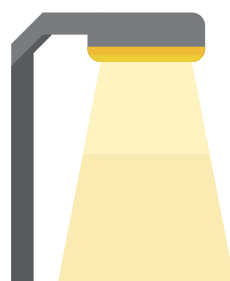
C

Kvalita ovzdušia. Mesto sa radí do skupiny miest s najvyšším počtom dní s výskytom smogu.

Prešov patrí do 12-tich oblastí SR, ktoré sú považované za zaťažené územia a je potrebné ich riadiť konkrétnymi opatreniami pre reguláciu zdrojov znečisťovania ovzdušia. Na základe výsledkov meraní za rok 2018 je prekročená limitná hodnota na ochranu zdravia ľudí pre koncentráciu prachových častíc PM10 (môže spôsobiť podráždenie horných dýchacích ciest a očných spojiviek).

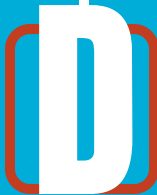

Koncom roku 2018 bola v Prešove spustená služba **METEO METERING**, ktorá prináša údaje z 9 meteostaníc umiestnených v rôznych častiach mesta Prešov na verejnom osvetlení. Poskytujú informácie o aktuálnej teplote, vlhkosti, tlaku, hodnote ozónu, prachu v ovzduší, CO, SO₂, NO₂ či UV indexe v meste.

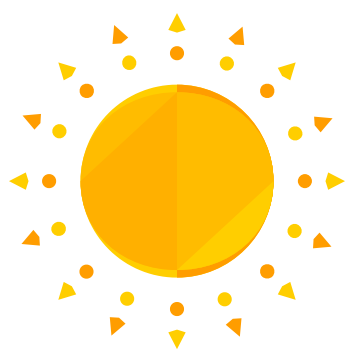
Počasia. Jeho extrémne výkyvy môžu mať výrazný vplyv na zdravie. Klimatickým zmenám sa nevyhýba ani mesto Prešov.

1

Tropické dni s maximálnou dennou teplotou vzduchu 30 °C a vyššie

V Prešove bolo nameraných v roku 2017 spolu 16 tropických dní, v roku 2018 to už bolo 21 dní. Najhorúcejším mesiacom bol pritom mesiac august.

Dni s búrkami s bleskom a krupobitím

Prešovčania mohli v roku 2017 pozorovať spolu 21 búrok, v minulom roku ich bolo ešte o 3 viac. Najviac búrok prehrmelo mestom v júli (2017) a júni (2018). Krupobitie bolo zaznamenané 2 krát v roku 2017.

2

3

Dni so silným vetrom a húl'avami (náhlym zvýšením rýchlosti vetra nad 10,8 m/s)

V roku 2017 Prešovčania pocítili silný vietor počas 27 dní, v roku 2018 to bolo počas 29 dní. Najčastejší výskyt veterných dní bolo pritom na prelome rokov.

Dni s hmlami - vyskytujú sa viac v chladnej časti roka

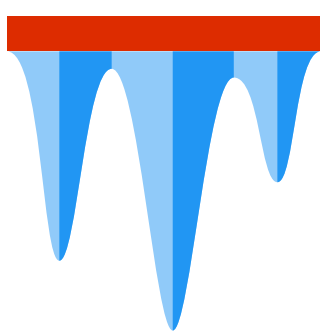
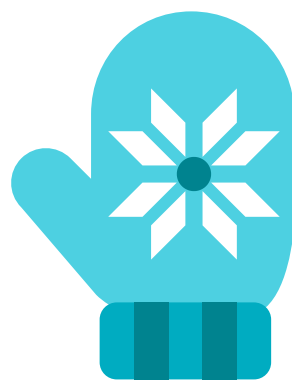
Slabšiu viditeľnosť mohli obyvatelia a návštevníci mesta Prešov zaznamenať až počas 79 dní v roku 2017 a počas 47 dní v roku 2018 podľa údajov z meteorologickej stanice.

4

5

Mrazové dni s minimálnou teplotou nižšou ako 0 °C a ľadové dni s teplotou po celý deň nižšou ako 0 °C

104 mrazových dní bolo nameraných v Prešove v priebehu roka 2017 a 106 dní v ďalšom roku. Ľadových dní bolo o niečo menej - 34 dní (2017) a 29 dní (2018).

Dni s námrazou (usadenými zrážkami s jemnou kryštalickou štruktúrou)

Podľa získaných údajov v roku 2017 sa v meste Prešov vyskytlo 20 dní s námrazou/osuhoľom, v roku 2018 to boli len 2 dni. Poľadovica bola zriedkavá - 2 dni v roku 2017 a 1 deň v roku 2018.

6

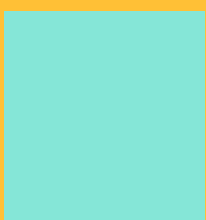

Údaje o počasi v Prešove boli poskytnuté Slovenským hydro-meteorologickým ústavom (SHMÚ) na základe dát z meteorologickej stanice Prešov-vojsko.

#1

Ste spokojný/á s polohou
Vášho bývania (bývania
Vášho blízkeho)? Ak nie,
prečo?

51%

som spokojný/á

29%

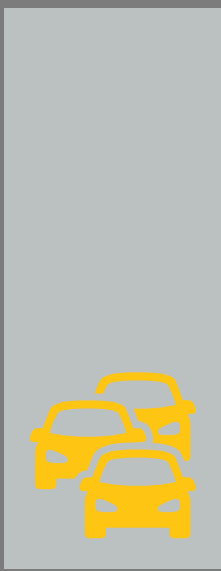

bez odpovede

Spokojn osť
s okolitým
prostredím pritom
vyjadrili najmä
obyvatelia
Sídlička III.

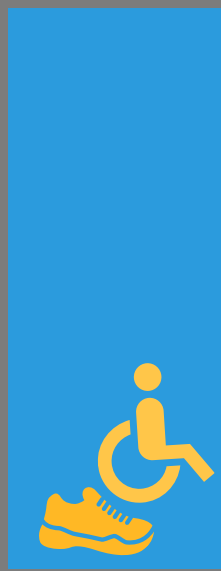

6,7%

rušnú dopravu/
veľa áut

6,7%

chodníky v
dezolátnom
stave

5%

málo zelene,
lavičiek, čistoty a
kosenia

1%

celkovo
nepriaznivé
prostredie

Respondenti,
ktorým okolité
prostredie
nevyhovuje
poukazovali
najmä na:

"Je čo zlepšiť, ale žije
tam celý život a je
zvyknutá"

"Viac voľného
priestranstva, ale
zároveň bezpečne
chráneného"

"Znepokojuje ma
neustála výstavba na
úkor zelene v okolí
rieky Torysy, kde sa
úrodná pôda stráca
pod základmi týchto
stavieb"

vybrané vyjadrenia respondentov

Kvalite verejných priestorov sa
venoval viac do hĺbky aj prieskum
medzi obyvateľmi mesta Prešov
(370 respondentov) na portáli
pocitovemapy.sk, ktorý je
súčasťou
vypracovaného
Manuálu (od str. 32)

MANUÁL
TVORBY VEREJNÝCH
PRIESTRANSTIEV
MESTA PREŠOV

Zdravotná a sociálna starostlivosť

2

Dostupná a kvalitná starostlivosť

zachraňuje život, napomáha rekonvalescencii a umožňuje dôstojný život obyvateľom mesta

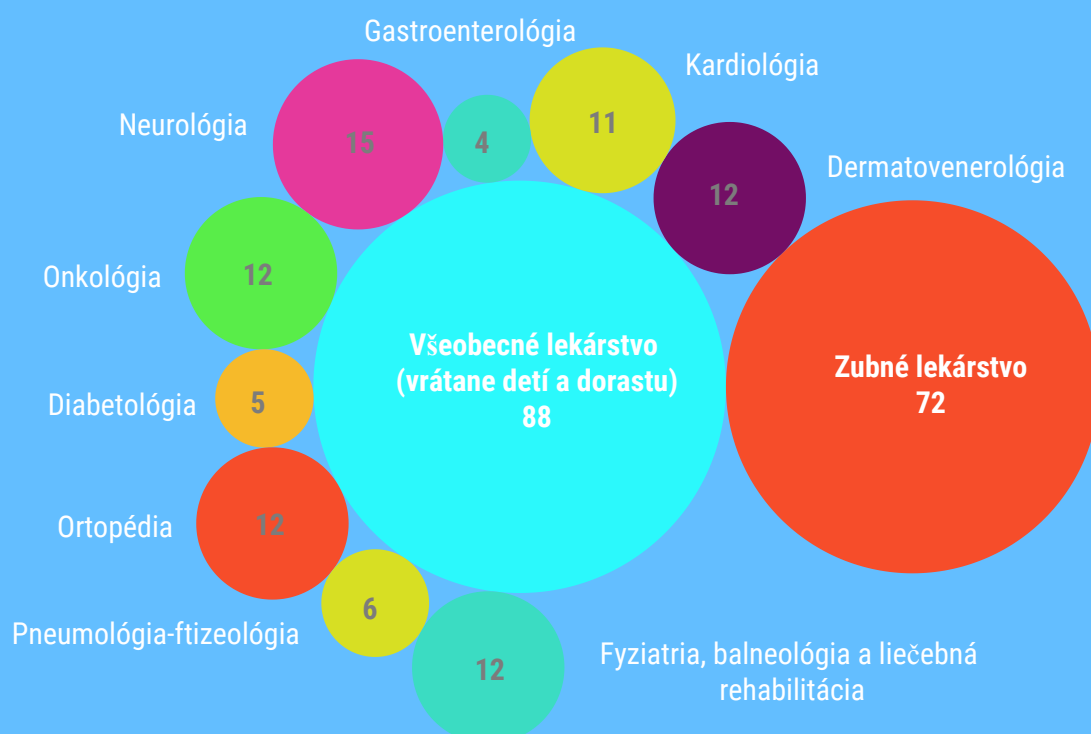
Zdravotná starostlivosť

Sieť zdravotnej starostlivosti nachádzajúcu sa v meste Prešov tvoria:

V meste sú zastúpené ambulancie s rôznou špecializáciou

vrátane ambulancií so zameraním:

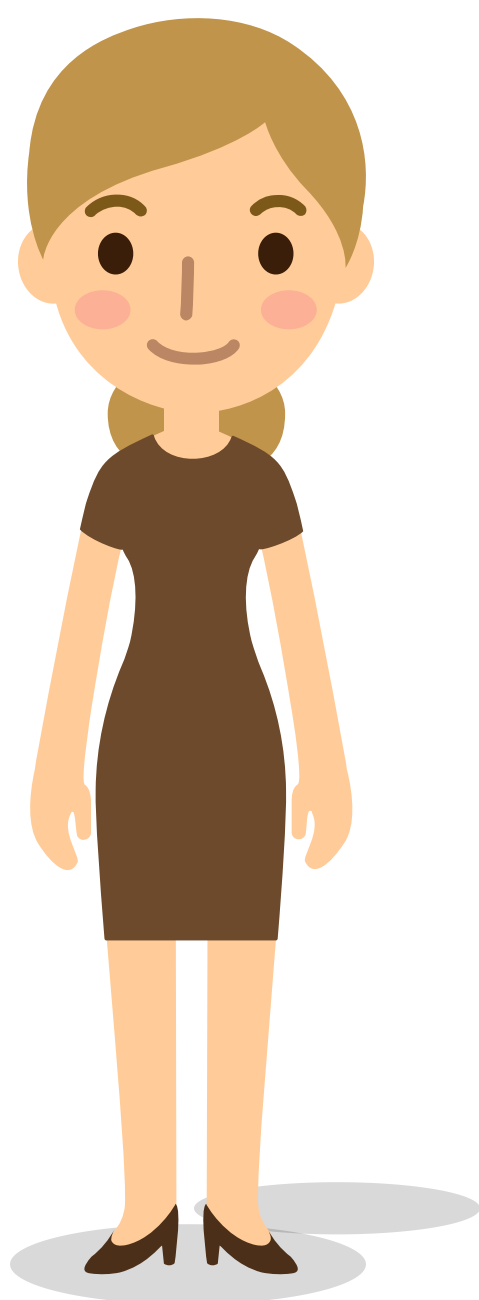
Vyššie uvedené informácie o sieti zdravotnej starostlivosti v meste Prešov sú dostupné na portáli [Prešovského samosprávneho kraja](#).

Na území mesta Prešov pôsobí aj niekoľko poskytovateľov tzv. tradičnej (alternatívnej) medicíny. Ich činnosť však nie sú súčasťou systému zdravotnej starostlivosti a zdravotného poistenia.

Sociálna starostlivosť

V Prešove pôsobia aj viacerí poskytovatelia rôznych sociálnych služieb na riešenie nepriaznivého stavu z dôvodu ZŤP, zdravotného stavu a veku:

 <p>POBYTOVÁ FORMA (DSS + REHAB. STREDISKO+ ŠPECIAL. ZARIADENIE + ZARIADENIE PRE SENIOROV + ZARIADENIE OPATROVATEĽSKÝCH SLUŽBY)</p>	8+1+6+7+3
 <p>AMBULANTNÁ FORMA (DENNÉ STACIONÁRE + CENTRÁ)</p>	11+4
 <p>TERÉNNÁ FORMA (DOMÁCA OPATROVATEĽSKÁ SLUŽBA)</p>	8
 <p>PREPRAVNÉ SLUŽBY</p>	7
 <p>STRAVOVANIE V JEDÁLNI (ROZVOZ STRAVY)</p>	4
 <p>POŽIČIAVANIE POMÔCOK</p>	4
 <p>TLMOČNÍCKA SLUŽBA + SPROSTREDKOVANIE OSOBNÉJ ASISTENCIE</p>	1+2
 <p>SOC. SLUŽBA S POUŽITÍM TELEKOM. TECHNOLOGIÍ</p>	1

Okrem vyššie uvedených služieb, sú v meste poskytované aj ďalšie sociálne služby:

sociálne poradenstvo či krízová intervencia a podpora rodiny s deťmi

Posúdenie odkázanosti na sociálnu službu

je **povinný proces**, ktorý predchádza poskytnutiu sociálnej služby v pobytovom zariadení, v dennom stacionári alebo domácej opatrovateľskej službe (tj. sú podmienené odkázanosťou). Posúdenie je v kompetencii mesta alebo vyššieho územného celku. Jeho súčasťou je vyhotovenie zdravotného a sociálneho posudku.

2016 - 973
2017 - 907
2018 - 689

Počet posúdených občanov
Mestským úradom Prešov

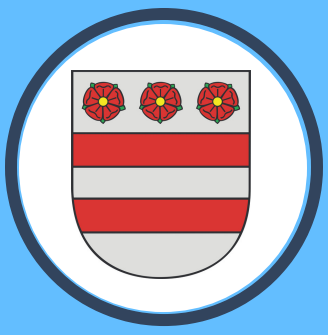
Počet vypracovávaných posudkov mestom Prešov za účelom poskytnutia sociálnej služby presahuje každoročne od roku 2015 hranicu 500 posúdených občanov ročne

Vyššie uvedené informácie o poskytovateľoch sociálnych služieb sú dostupné v rámci **Komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb mesta Prešov** alebo sú dohľadateľné na portáli **Prešovského samosprávneho kraja** alebo **Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR**.

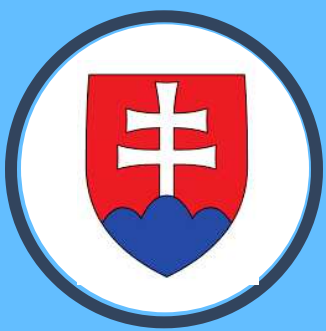

Na Slovensku je od roku 2019 spustený portál **Malina**, ktorý predstavuje prvý národný navigátor dostupných služieb v situácii bezvládnosti.

Poskytované SOCIÁLNE SLUŽBY MESTOM PREŠOV

Mestský úrad Prešov vo vlastnej réžii, resp. prostredníctvom zriadených organizácii tiež poskytuje priamo vybrané formy pomoci:.

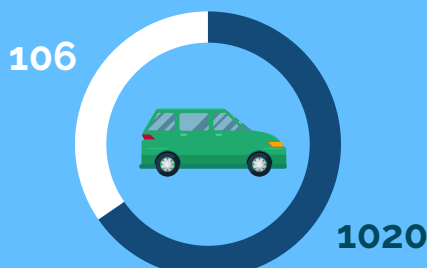
Poskytované PRÍSPEVKY ÚRADOM PRÁCE, SOC. VECÍ A RODINY

UPSVAR poskytuje občanom na Slovensku jednorázové, ako aj opakujúce sa finančné príspevky na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia.

V roku 2018 boli obyvateľom mesta Prešov vyplatené jednorázové peňažné príspevky na kúpu pomôcky (4), na opravu pomôcky (2), na kúpu zdvíhacieho zariadenia (1), na kúpu auta (1). Opakujúce sa peňažné príspevky boli vyplácané na:

na opatrovanie a na osobnú asistenciu

na prevádzku auta a na prepravu

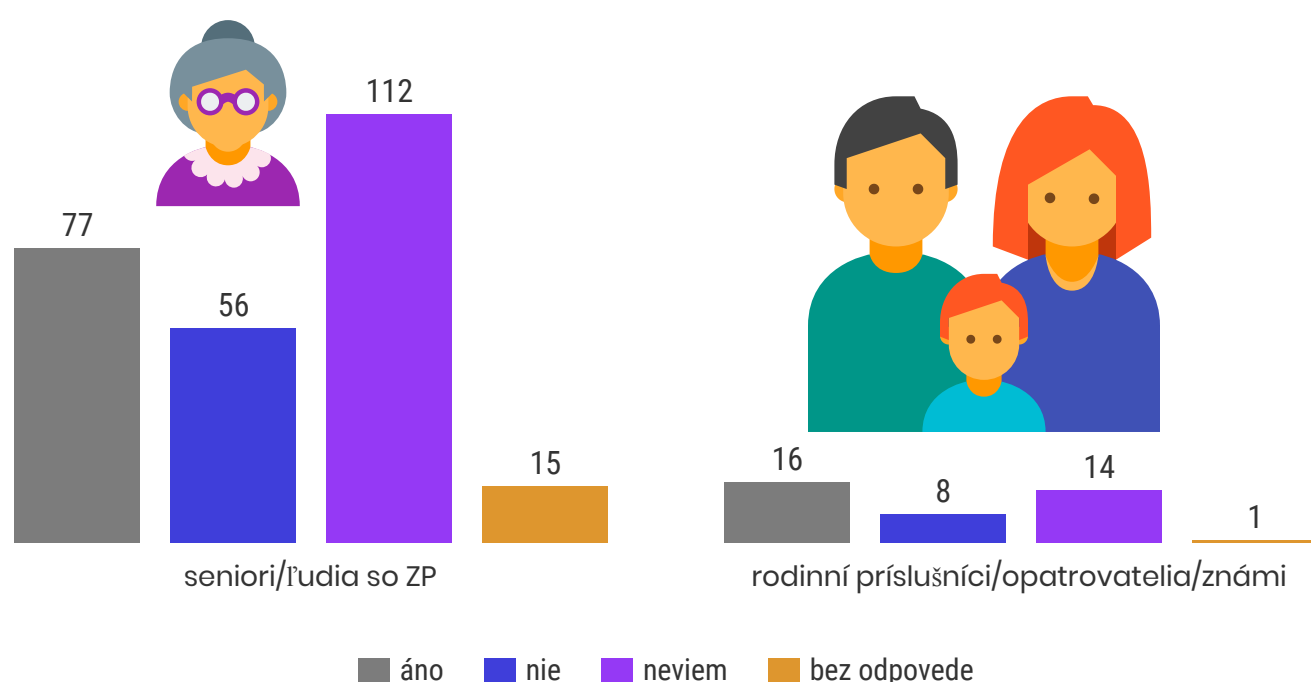
na diétu a na osobnú hygienu a hygienu domácnosti

Vyššie uvedené údaje za rok 2018 boli poskytnuté Odborom sociálnych služieb, Mestský úrad Prešov a Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny na základe žiadosti o poskytnutie informácií.

#1

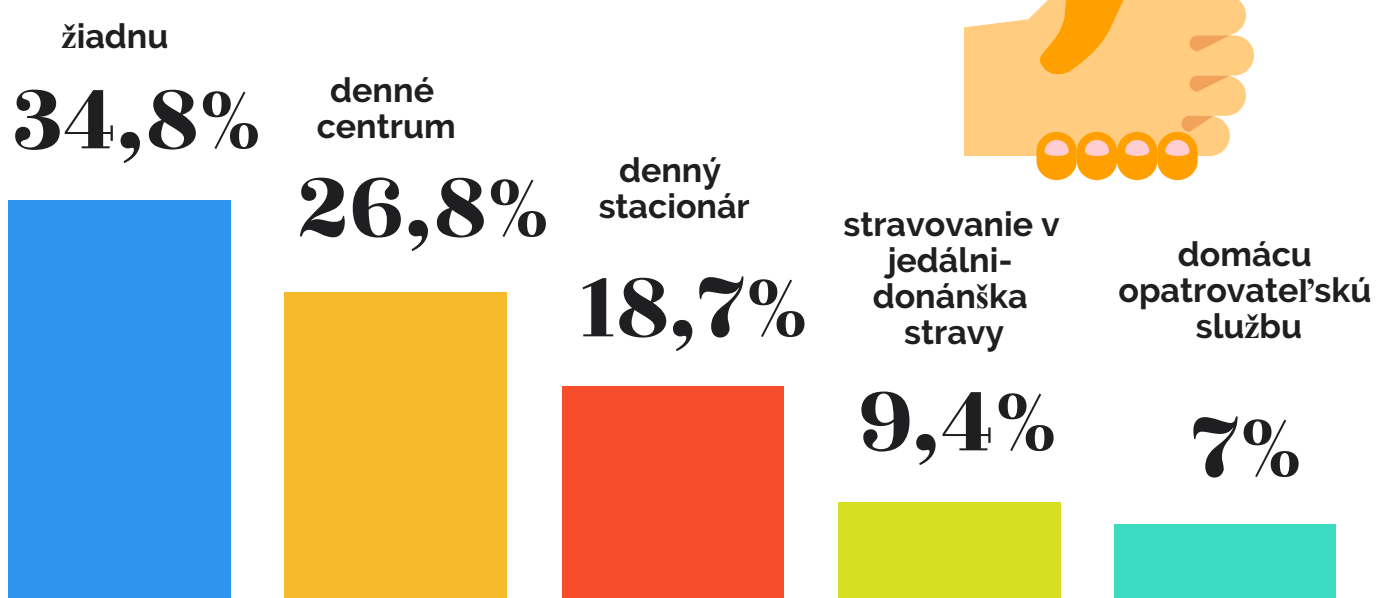
Viete na aké rôzne formy pomoci máte (má Váš blízky senior/osoba ZŤP) nárok pri starostlivosti o domácnosť, pri pomoci s fyzickými úkonmi, pri zabezpečení stravy, či inej sociálnej a zdravotnej starostlivosti?

#2

Ktorú z foriem pomoci využívate (využíva Váš blízky senior/osoba ZŤP)?

niektorí reespondenti uviedli aj viaceré formy pomoci

4 % sociálne poradenstvo, 3,7% opatrovanie členom rodiny, 3% ubytovanie v zariadení soc. služieb, 2,7% prepravnú službu, 2%, domácu ošetrovateľskú starostlivosť, 1,3% požičiavanie pomôcok, 1% osobného asistenta, 0,3% domáce tiesňové volanie

#3

Čo by ste si priali zlepšiť v zdravotnej a sociálnej starostlivosti o Vás (o Vášho blízkeho seniora/osobu ZŤP)?

niektorí reespondenti uviedli viaceré návrhy

Priestor na zlepšenie

Zavedenie systému "domáceho lekára"

"Lepšia možnosť výberu zdravotných pomôcok, donáška pomôcok/liekov do domu"

"Prednostné vyšetrenia pre onkologických pacientov, diabetikov, ZŤP"

"Popoludňajšie centrá a krúžky pre postihnuté deti"

"Priaznivejšie podmienky na priznanie kúpeľnej liečby"

"Ľudskejší prístup k nám seniorom a ZŤP"

vybrané vyjadrenia respondentov

Dotazníkový prieskum v oblasti sociálnych služieb za účelom zistenia názorov Prešovčanov realizovalo aj mesto Prešov na vzorke 473 respondentov pri tvorbe Komunitného plánu sociálnych služieb

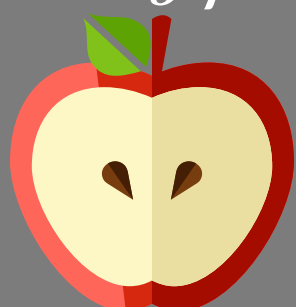
výsledky prieskumu sú dostupné tu

Zdravie a kondícia

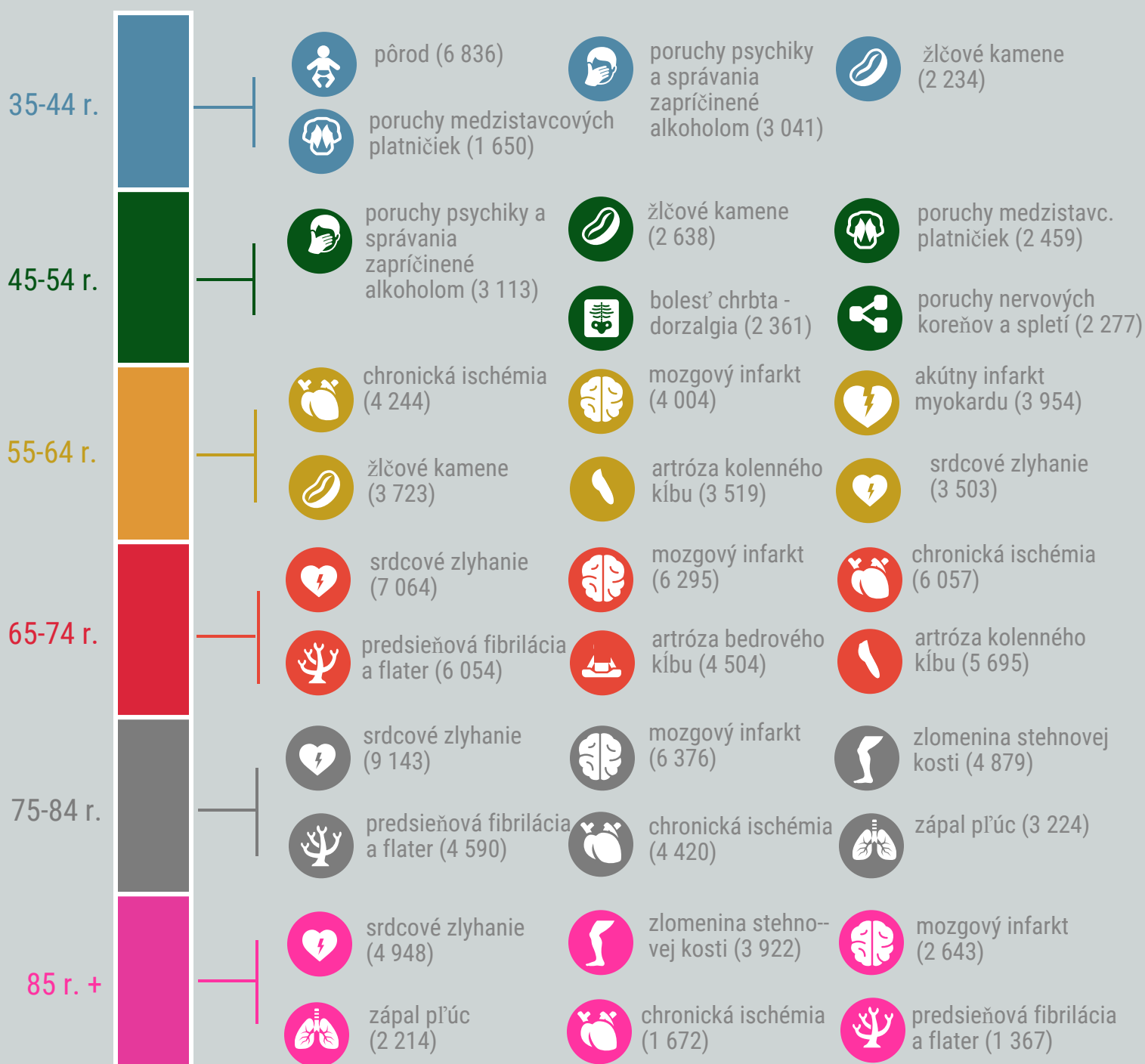
3

zdravý pohyb, strava a duševný pokoj

prispievajú k udržaniu zdravia, vysokej kvality života a znižujú náklady na zdravotnú a sociálnu starostlivosť

Najčastejšie príčiny HOSPITALIZÁCIÍ na Slovensku v r. 2017

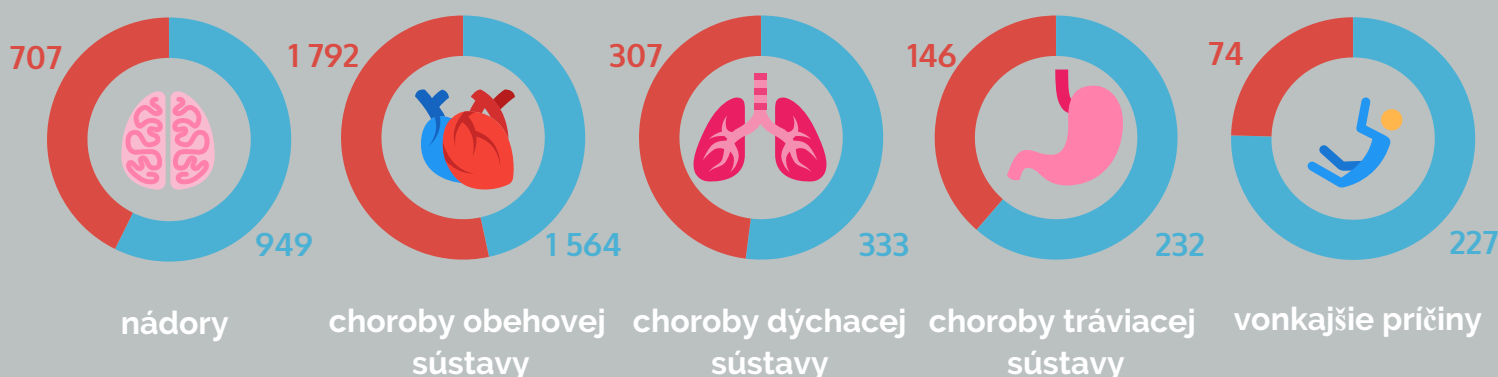
236 hospitalizácií na **1 000**

obyvateľov Prešovského kraja je zaznamenaných za rok 2017. Celkovo bolo v danom roku hospitalizovaných **109 771** žien a **85 151** mužov s trvalým bydliskom v kraji (údaje na úrovni mesta nie sú dostupné).

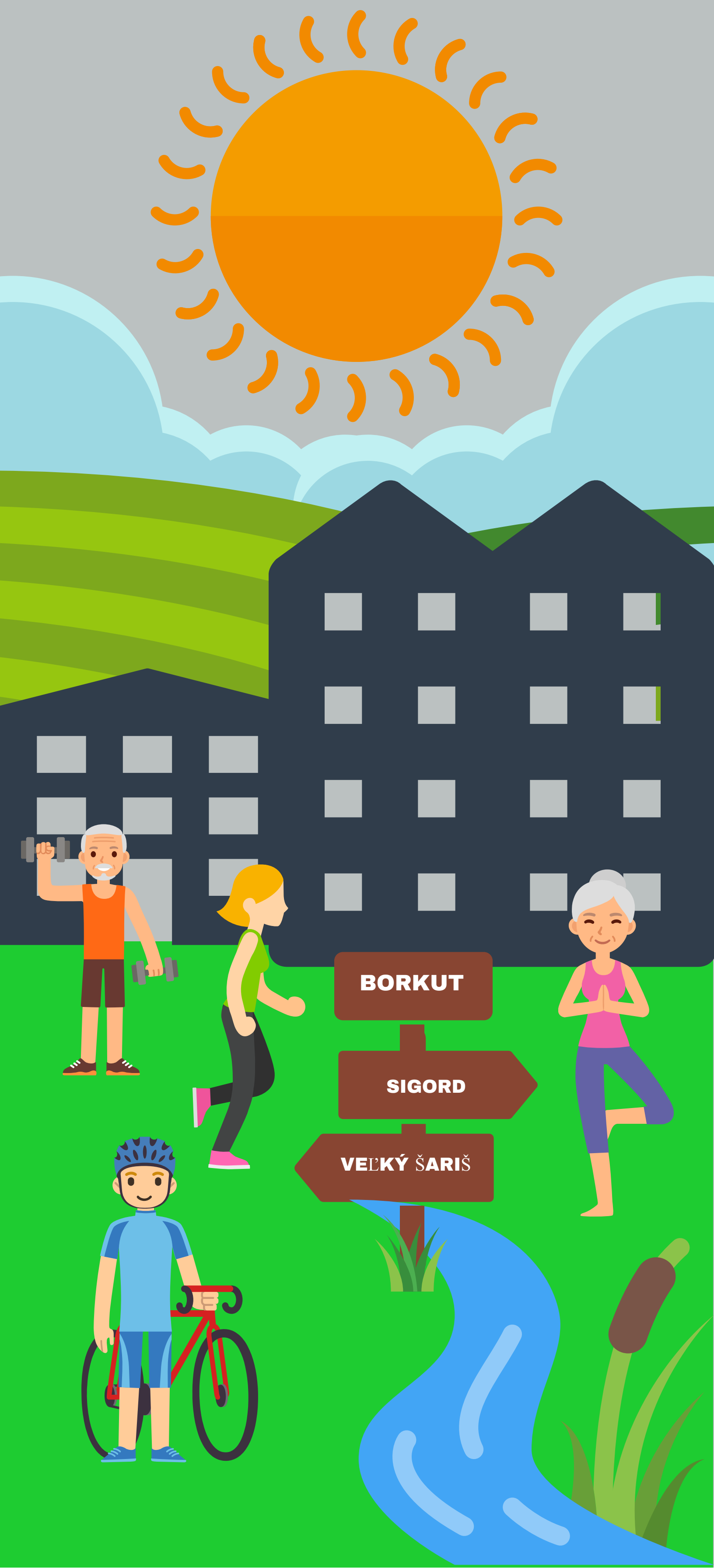
Najčastejšie príčiny ÚMRTÍ v Prešovskom kraji v r. 2017

muži — ženy

Vyššie uvedené údaje za rok 2017 sú dostupné na portáli [Národného centra zdravotníckych informácií SR](#).

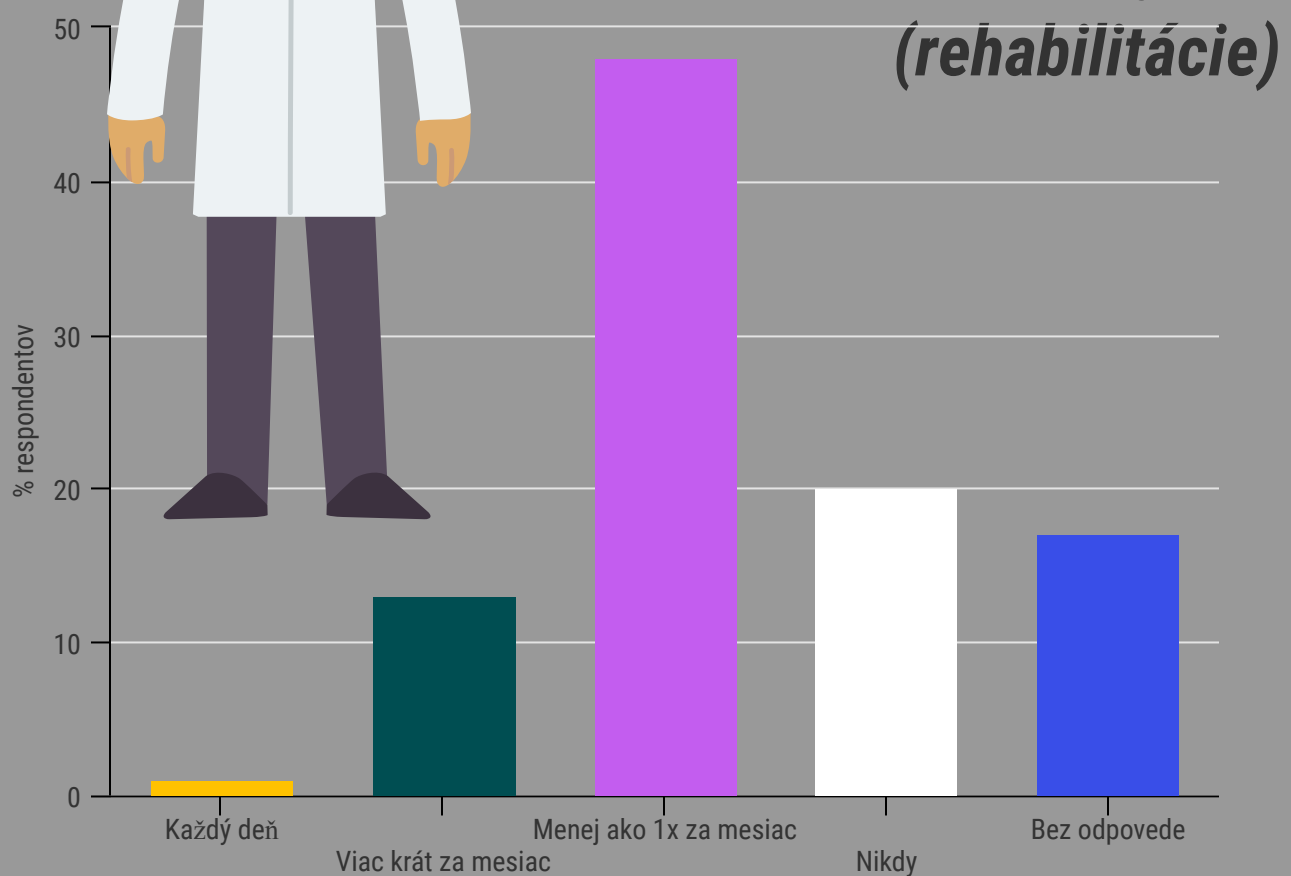
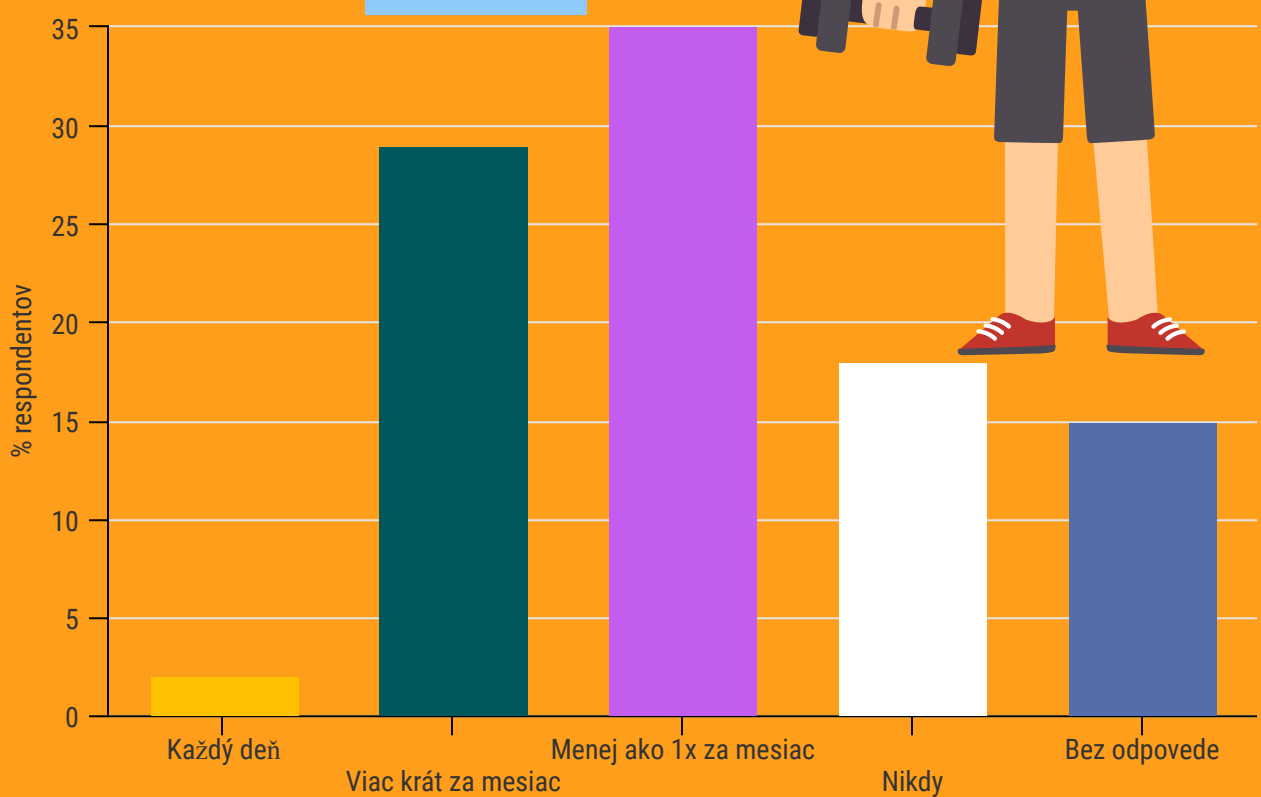
Na rozvoj zdravia a kondície Prešovčanov slúžia popri zelených plochách, cyklotrasách, vonkajších športoviskách, aj 3 kryté bazény, viac ako 14 športových centier a početné skupinové cvičenia vhodné alebo určené pre seniorov.

#1

Ako často sa venujete (venuje Váš blízky senior/osoba ZŤP) športovým, rekreačným aktivitám či zdravotným procedúram?

Športové a rekreačné činnosti (bycikel, plávanie, výlety)

Finančné zdravie

4

dostupné finančné zdroje

rozširujú možnosti výberu pri rozhodovaní sa v rôznych oblastiach života. S rastúcimi nákladmi tovarov a služieb sa zvyšujú aj obavy ľudí.

Príjmy jednotlivcov

Platy v Prešovskom kraji patria k najnižším na Slovensku - za celoslovenskou úrovňou priemernej mesačnej mzdy zaostávajú o 22,1 %.

Priemerný starobný dôchodok
457 EUR
431 EUR (predčasný)

Priemerný invalidný dôchodok
209 EUR do 70%
378 EUR nad 70%

Priemerná čistá mzda v Prešovskom kraji
686 EUR*

Minimálna čistá mzda
430 EUR

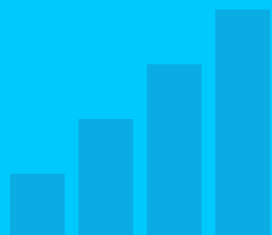
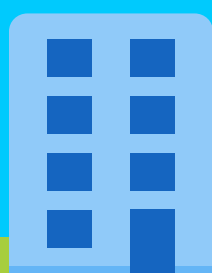
Príspevok v hmotnej núdzi
64 EUR

Zastúpené skupiny

V OKRESE PREŠOV

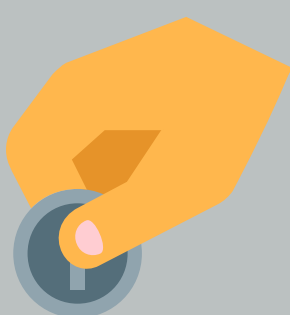
sú popri počte ekonomicky aktívnych obyvateľoch, detí a mládeže zastúpené nasledovné skupiny obyvateľstva (údaj za rok 2018):

- 1 30 128 starobní dôchodcovia
- 1 319 predčasní star. dôchodcovia
- 3 6 638 invalidní dôchodcovia
- 4 566 poberateľov dávky v hmotnej núdzi (v meste Prešov)

Pomoc mesta

Finančná pomoc

zo strany mesta Prešov bola poskytnutá 31 seniorom a osobám v hmotnej núdzi v roku 2018

Potravinová pomoc

bola poskytnutá 1 336 prijímateľom a predstavovala objem 50 490 kg potravinových balíkov

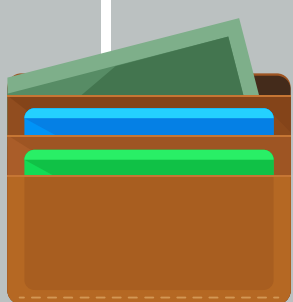

Vyššie uvedené údaje sú dostupné na portáli Sociálnej poisťovne, Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR, Dátovej kocky Štatistického úradu SR, resp. boli sprístupnené na základe žiadosti o poskytnutie informácií.

* údaj za rok 2017

#1

Ako veľmi sa cítite finančne zabezpečený (do akej miery je z Vášho pohľadu Váš blízky finančne zabezpečený)?

„Dostatočne na pokrytie základných životných potrieb a seberealizáciu.“

33,11% respondentov odpovedalo, že ich situácia (situácia ich blízkeho) je v rámci financií dostatočne dobrá nato, aby si dokázali pokryť svoje základné životné potreby (1 teplé jedlo denne, ošatenie, prístrešie..) a a zvýšili sa im zdroje aj na seberealizáciu.

1

2

„Dostatočne na pokrytie základných životných potrieb.“

Najviac respondentov uviedlo možnosť „b“, čo znamená, že má dostatok financií na pokrytie základných životných potrieb, no navyš im veľa neostáva. Takto odpovedalo **38,13%** opýtaných.

„Nedostatočne na pokrytie základných životných potrieb.“

18,06% opýtaných odpovedalo, že svoju životnú situáciu (situáciu svojho blízkeho) vnímajú negatívne, tj. nemajú dostatok financií ani na pokrytie základných životných potrieb.

3

4

Bez odpovede

11,37% opýtaných neodpovedalo na otázku týkajúcu sa ich finančnej situácie (finančnej situácie ich blízkeho).

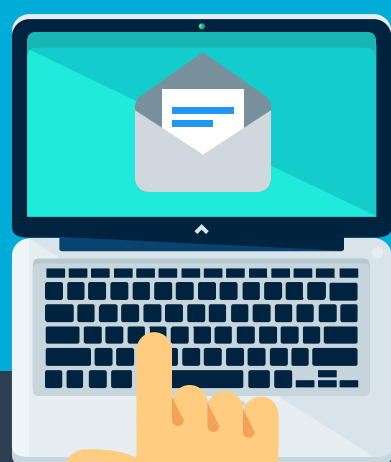

Využívanie IKT

5

technológie a internet

podporujú informovanosť, vzdelávanie v rôznych oblastiach a spájajú ľudí naprieč svetom

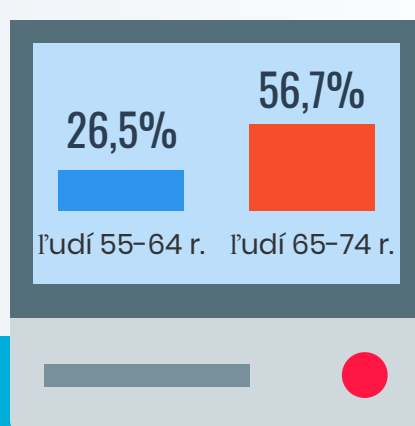
Využívanie internetu

Email má už skoro 50 rokov!

81,3 % slovenských domácností má prístup na internet

internet pritom **NIKDY** nevyužívalo:

5 top aktivít

ONLINE u ľudí nad 55 r. používajúcich internet

1. odosielanie a prijímanie emailov

2. čítanie a sťahovanie online novín alebo časopisov, RSS služba

3. vyhľadávanie informácií o zdraví

4. vyhľadávanie informácií o tovaroch a službách

5. telefonovanie online (skype), videohovory

#1

Vlastníte (Váš blízky senior/osoba ZŤP) mobilný telefón?

59,87%

vlastní tlačidlový telefón

24,75%

vlastní dotykový telefón

1,34%

vlastní oba typy telefónov

9,70%

nevlastní žiaden telefón

#2

Používate (používa Váš blízky senior/osoba ZŤP) internet?

39,80%

aktívne používa internet v domácnosti

52,84%

nepoužíva v domácnosti internet

#3

Chceli by ste viac využívať internet (chceli by ste, aby Váš blízky senior/osoba ZŤP viac využíval internet)?

24,41%

prejavilo záujem využívať internet do väčšej miery

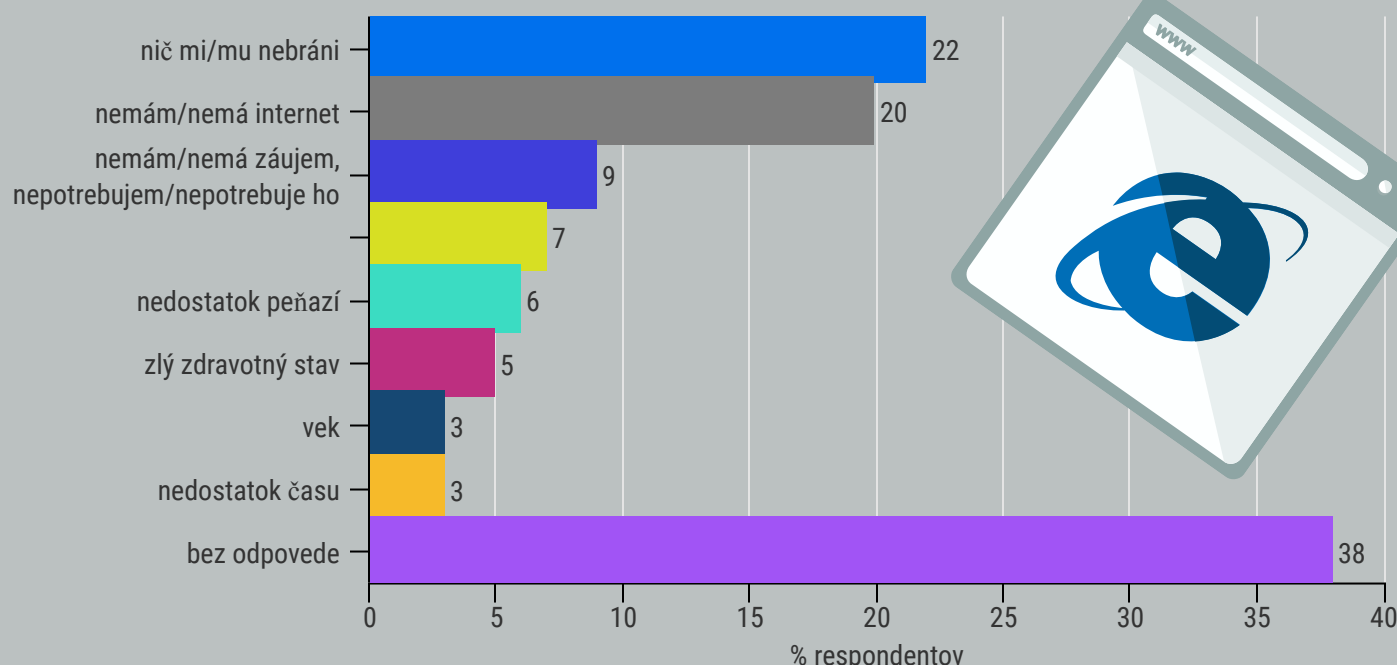
63,21%

nemá záujem využívať internet viac

#4

Bráni Vám (Vášmu blízkemu seniorovi/osobe ZŤP) niečo vo využívaní alebo širšom využívaní internetu?

niektorí reespondenti uviedli aj viaceré odpovede

Bezpečnosť a ochrana práv

dodržiavanie pravidiel, práv a slobôd

v komunite vedie k vyššiemu pocitu bezpečnosti, k vyššej aktivite v okolí a podpore medziľudských vzťahov

SPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2018

Mesto Prešov je považované za jedno z **najbezpečnejších miest** na Slovensku. Udzíavaniu bezpečnosti napomáha aj mestský kamerový systém (51 inštalovaných kamier).

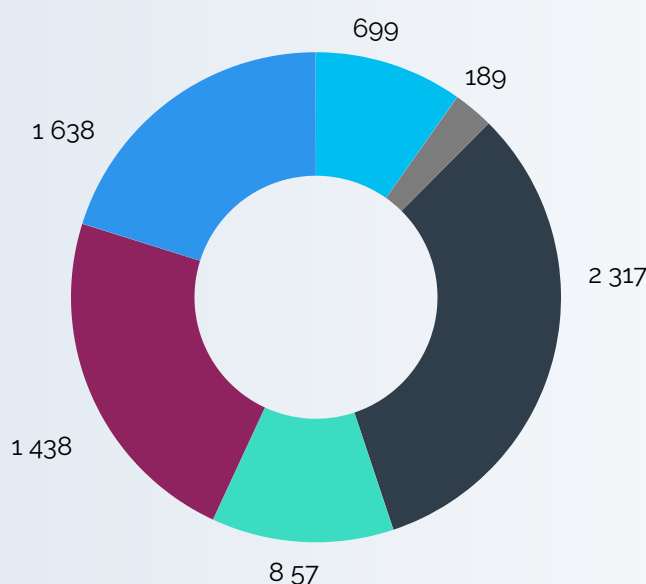
Mestská polícia (76 policajtov) úzko spolupracuje pri dodržiavaní verejného poriadku so štátnou políciou. V rámci preventívnych aktivít sa venuje aj zvyšovaniu bezpečnosti seniorov.

Prehľad vybraných zákrokov mestskej polície na základe podnetu kamerového systému

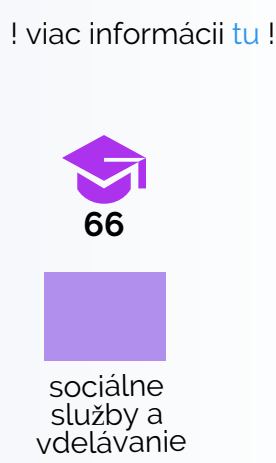
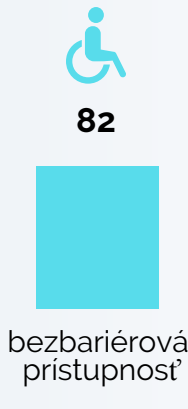
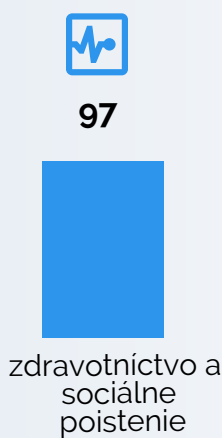
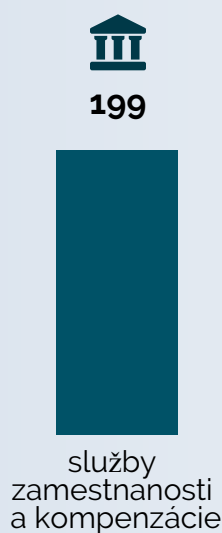
Štatistika kriminality štátnej polície v Prešovskom kraji

- násilná kriminalita (vraždy, lúpeže..)
- majetková kriminalita (krádeže)
- zostávajúca kriminalita (dopravné nehody, ohrozovanie pod vplyvom drog...)
- ekonomická kriminalita (krátenie dane, podvod, sprenevera, korupcia..)
- mravnostná kriminalita (znásilnenie, zneužívanie..)
- ostatná kriminalita (výtržníctvo, požiare, predaj drog..)

Podnety úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím v SR

! viac informácií [tu!](#)

ČINNOSŤ VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV (2017)

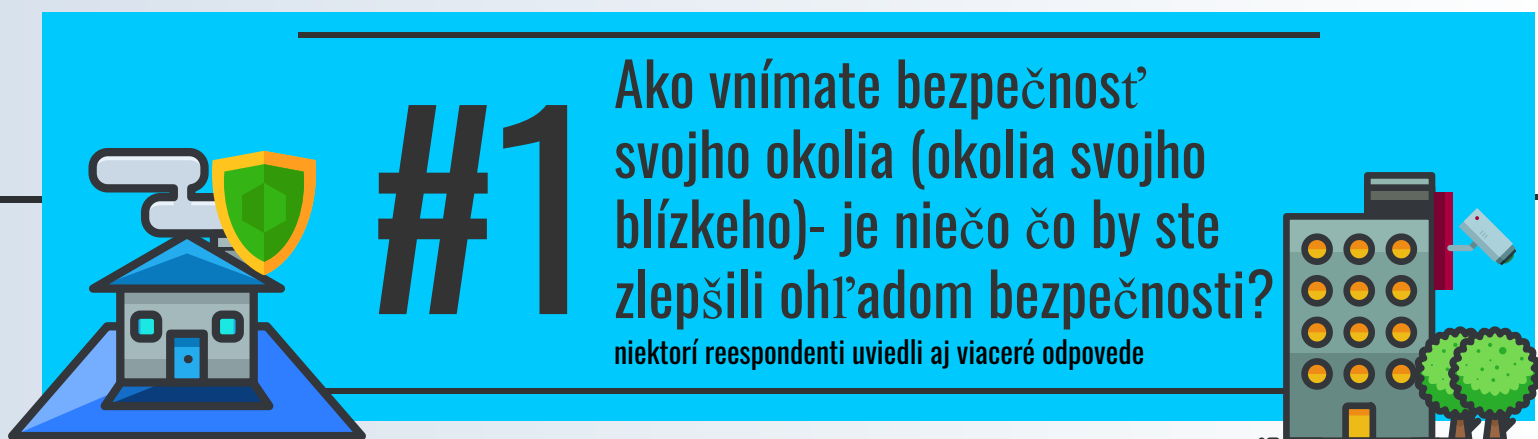
V rámci 6 oblastí základných práv a slobôd kancelária ombudsmanky riešila aj podnety v oblasti **práva na prácu, sociálne zabezpečenie a zdravotnú starostlivosť** (príklady riešených podnetov: nesprávny výpočet dôchodku, nedostatočne odôvodnené rozhodnutie súvisiace s lekársym posudzovaním, riešenie česko-slovenských dôchodkov, postup registrácie sociálneho poistenia v prípade opatrovania).

Kancelária v roku 2017 realizovala aj výskum v oblasti kontroly úrovne dodržiavania základných ľudských práv a slobôd v zariadeniach, kde sa nachádzajú osoby s obmedzenou osobnou slobodou, so zameraním na seniorov.

V roku 2017 sa prostredníctvom písomného podnetu na Kanceláriu ombudsmanky obrátilo 1 255 podávateľov a konštatovaných bolo 177 porušení základných práv a slobôd.

Vyššie uvedené údaje za rok 2018 sú dostupné v [Informatívnej správe o činnosti Mestskej polície Prešov](#), v [štatistikách kriminality Polície](#), v [Správe o činnosti Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím](#) a [Výročnej správe verejného ochrancu práv](#).

1. Cítim/cíti sa bezpečne

16,05% respondentov odpovedalo na otázku týkajúcu sa bezpečnosti ich okolia (okolia ich blízkeho) kladne, t. j. sú s bezpečnosťou spokojní, cítia sa bezpečne a v bezprostrednom okolí nevidia žiadne nedostatky, ktoré by trebalo v rámci bezpečnosti napravnáviť či zmeniť.

2. Viac mestských policajtov a kamier

10,70% opýtaných respondentov v rámci prieskumu poukázalo na nedostatok mestskej polície v uliciach mesta. Odpovede sa dotýkali najmä peších hliadok, ktorých podľa opýtaných nie je dostatok a tiež by radi uvítali aj viac bezpečnostných kamier v uliciach a v blízkosti ich bydlísk.

3. Bezpečnejšie prechody pre chodcov

6% opýtaných respondentov navrhuje v rámci posilnenia bezpečnosti zvýšiť počet prechodov pre chodcov na cestách, zabezpečiť lepšie osvetlenie (najmä v noci), zvýšiť ohľaduplnosť a trpezlivosť vodičov na cestách.

4. Bezdomovectvo, vandalizmus

4% opýtaných vníma ako jednu z reálnych a možných hrozieb v rámci bezpečnosti výskyt bezdomovcov a vandalizmus v uliciach mesta, najmä v nočných hodinách. Podľa odpovedí sú najproblematickejšie vchody do bytoviek, záhradné oblasti (v noci), ale taktiež i zastávky MHD v jednotlivých lokalitách.

5. Bezbarierový prístup

3% opýtaných poukázalo v rámci bezpečnosti a zabezpečenia ľudských práv aj na nedostatok bezbarierových prístupov a vstupov do budov. Obyvatelia apelujú na kompetentných, aby došlo k náprave a to čo najskôr.

6. Lepší stav chodníkov!

2,68% respondentov sa necíti bezpečne pri chôdzi po chodníkoch, ktoré sú miestami, v určitých lokalitách v zlom stave. Najviac opýtaných sa sťažuje na rozbité chodníky, ale taktiež aj na to, že sú šmykľavé a niekde sa nevyskytujú vôbec.

7. Bezpečnosť nie je dostačujúca!

1% opýtaných, žiaľ, nie je vôbec spokojných s mierou bezpečnosti v ich bezprostrednom okolí. Mieru bezpečnosti hodnotia ako nedostačujúcu a vo svojom okolí sa necítia bezpečne.

Až **59, 53%** respondentov sa k otázke týkajúcej sa bezpečnosti nevyjadrilo vôbec.

prístup k vzdelávaniu napomáha

zostať "v obraze", získať alebo zotrvať vo svojej práci či učiť sa len tak pre potešenie.

Vzdelávanie v meste

#1 Mesto Prešov predstavuje centrum vysokoškolského vzdelávania v regióne severovýchodného Slovenska

41

stredných škôl - 28 odborných, 3 spojené, 10 gymnázií (vrátane súkromných a cirkevných)

5 Univerzít a (zastúpení) vysokých škôl

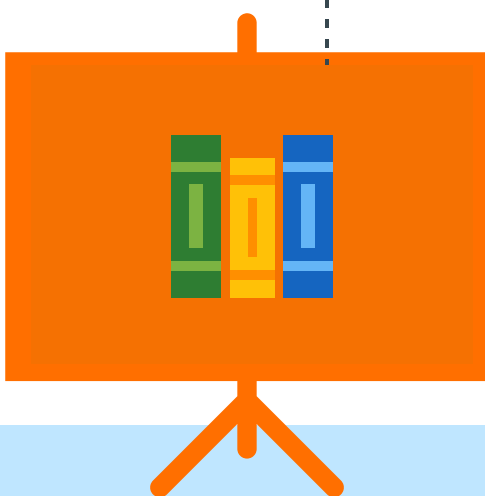

20

základných škôl (vrátane cirkevných, súkromných a jednej špeciálnej)

33

materských škôl (vrátane cirkevných, súkromných a špeciálnych)

#2 V meste pôsobí Univerzita 3. veku (UTV) súčasť Centra celoživotného a kompetenčného vzdelávania UNIPO

3 roky trvá dĺžka štúdia na UTV

50-70 EUR

výška poplatku na akademický rok

232

študentov študovalo na UTV v roku 2017

#3 Prednášky UTV v letnom semestri 2019

Anglický jazyk, Nemecký jazyk, Maďarský jazyk

Astronómia, Geografia sveta, Dejiny Ruska, Katolícka teológia

Prelet dejinami divadla, Vedieť vidieť

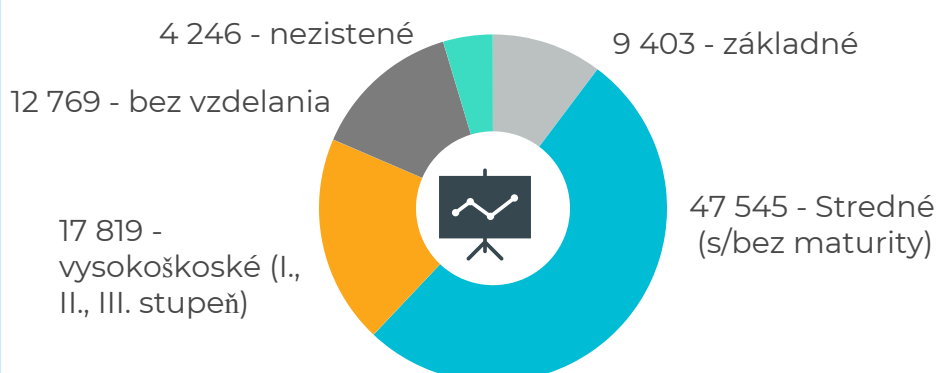

Práca s PC

Starostlivosť o zdravie, Turizmus a kúpeľníctvo

#4 Vzdelanostná štruktúra obyvateľov mesta Prešov v roku 2011

#1 Ste informovaný/á o vzdelávacích kurzoch a možnostiach vzdelávania pre seniorov a osoby ZŤP v meste?

V danej otázke respondenti síce odpovedali, že majú poznatky o vzdelávacích kurzoch, ktoré sú realizované v meste či v ich bližšom okolí, ale na druhej strane viacero respondentov uviedlo to, že nie sú informovaní dostatočne.

33%

respondentov má informácie o vzdelávacích kurzoch realizovaných v ich okolí

54%

nemá túto informáciu alebo sú informovaní nedostatočne

#2 Mali by ste (mal by Váš blízky) záujem o platené kurzy?

31,10%

pravdepodobne áno

52,51%

pravdepodobne nie

V ďalšej otázke sme sa pýtali na možnosť absolvovať vzdelávací kurz, ak by bol sponatnený sumou nad 5 eur.

Respondenti odpovedali, žeby mali o takýto kurz pravdepodobne záujem, avšak aj tu prevažuje negatívne stanovisko a viac z nich odpovedalo, žeby o takýto kurz nemali záujem a nezúčastnili by sa ho.

#3 Absolvovanie vzdelávacích kurzov

Oslovení respondenti nám na otázku absolvovania vzdelávacích kurzov odpovedali rôznorodo. Zazneli odpovede týkajúce sa absolvovania kurzov každý deň až po žiadnu skúsenosť so vzdelávacími kurzami.

11%

respondentov absolvuje vzdelávací kurz menej ako 1x do mesiaca

6%

respondentov absolvuje vzdelávací kurz viac krát do mesiaca

46%

respondentov ešte nikdy neabsolvovalo žiaden vzdelávací kurz

1%

respondentov sa zúčastňuje vzdelávacích aktivít každý deň

#4 témy vzdelávacích kurzov

Na otázku, o aký vzdelávací kurz by mali oslovení respondenti záujem, odpovedali zaujímavovo a niektoré témy a ich okruhy sa stali „nosnými“ s najväčším podielom percent.

8,03%

Jazykové kurzy

14,38%

Pestovanie rastlín, záhradníctvo

13,38%

Počítačové kurzy

2,01%

Môj zdravotný stav mi to nedovoľuje

5,35%

Rôzne prednášky, semináre

1,34%

Kurzy háčkovania, pletenia, varenia

19,40%

nemám záujem (vek)

43,14%

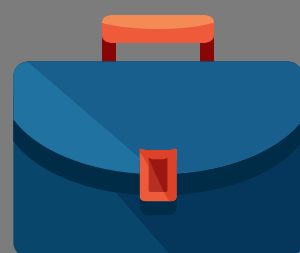
Bez odpovede

Zamestnanosť a zamestnateľnosť

8

skúsenosti prichádzajúce s vekom

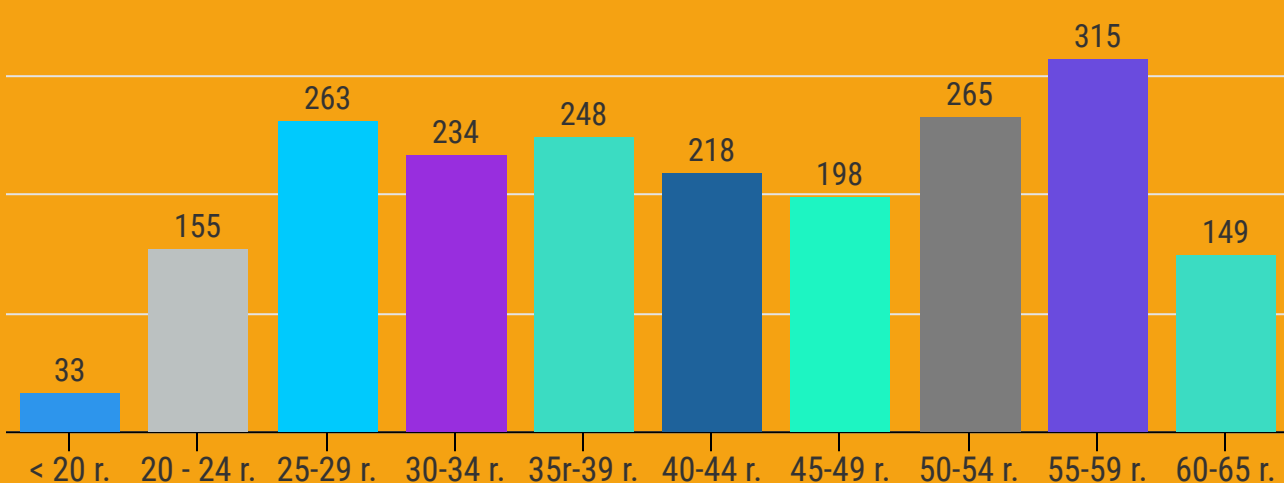
alebo hendikepom môžu byť hodnotným aktívom pri poskytovaní rôznych produktov a služieb v spoločnosti. Tréning zručností napomáha uplatneniu sa a zníženiu sociálnej izolácie.

Mesto Prešov je centrom podnikania v rámci celého Prešovského samosprávneho kraja. Nezamestnanosť trápi však aj Prešovčanov.

Celkový počet uchádzačov o zamestnanie
2 078 osôb

Stav k 31.12.2018 v meste Prešov

195 chránených dielní a pracovísk v meste

zamestnávalo spolu 510 ľudí (údaj za rok 2018)

žiaden sociálny podnik v meste

9 sociálnych podnikov je zatiaľ registrovaných na Slovensku v roku 2019

Vyššie uvedené údaje sú dostupné na portáli Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR, Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny SR alebo boli poskytnuté Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny na základe žiadosti o poskytnutie informácií.

#1

Ste zamestnaný/á alebo využívate možnosť privyrobiť si (je Váš blízky zamestnaný alebo využíva možnosť privyrobiť si?)

82,27%

nepracuje, ani nevyužíva možnosti privyrobenia si

8,36%

pracuje a/alebo využíva možnosti privyrobenia si

#2

Čo vnímate ako najväčšiu prekážku pri hľadaní práce alebo brigády (u Vášho blízkeho)?

16,72%

„môj (jeho) vek“

9,70%

„zlý zdravotný stav“

8,36%

„prácu si nehľadám (nehľadá)“

5,69%

„nezáujem o nás (nich) ako o pracovnú silu“

3,34%

„nemám (nemá) žiadne problémy“

2,68%

„nízke platové ohodnotenie“

56,19%

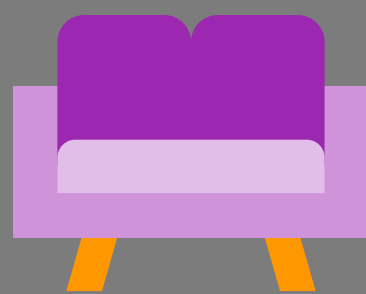
„neviem sa vyjadriť/ žiadna odpoveď“

9

väčšina túži zostátnúť "doma"

na mieste, ktoré je ich
voľbou a využívať
prítom podporu zo strany
miestnej komunity.

Počet obydľí

Na základe posledného sčítania obyvateľov z roku 2011 bolo zistených na území mesta Prešov 29 566 obydľí, z toho 250 predstavovalo kolektívne obydľia (napr. internáty, študentské domovy, domovy dôchodcov, detské domovy, kúpele, kláštory atď.).

Priemerná cena za m²

Priemerná cena nehnuteľností v Prešovskom kraji za rok 2018

predstavovala 875 EUR/m² (ešte vyššie ceny boli evidované v Bratislavskom, Trnavskom, Žilinskom a Košickom kraji).

Priamo v krajskom meste Prešov sa priemerná cena bytov pohybuje nad úrovňou 1 000 EUR/m² úžitkovej plochy.

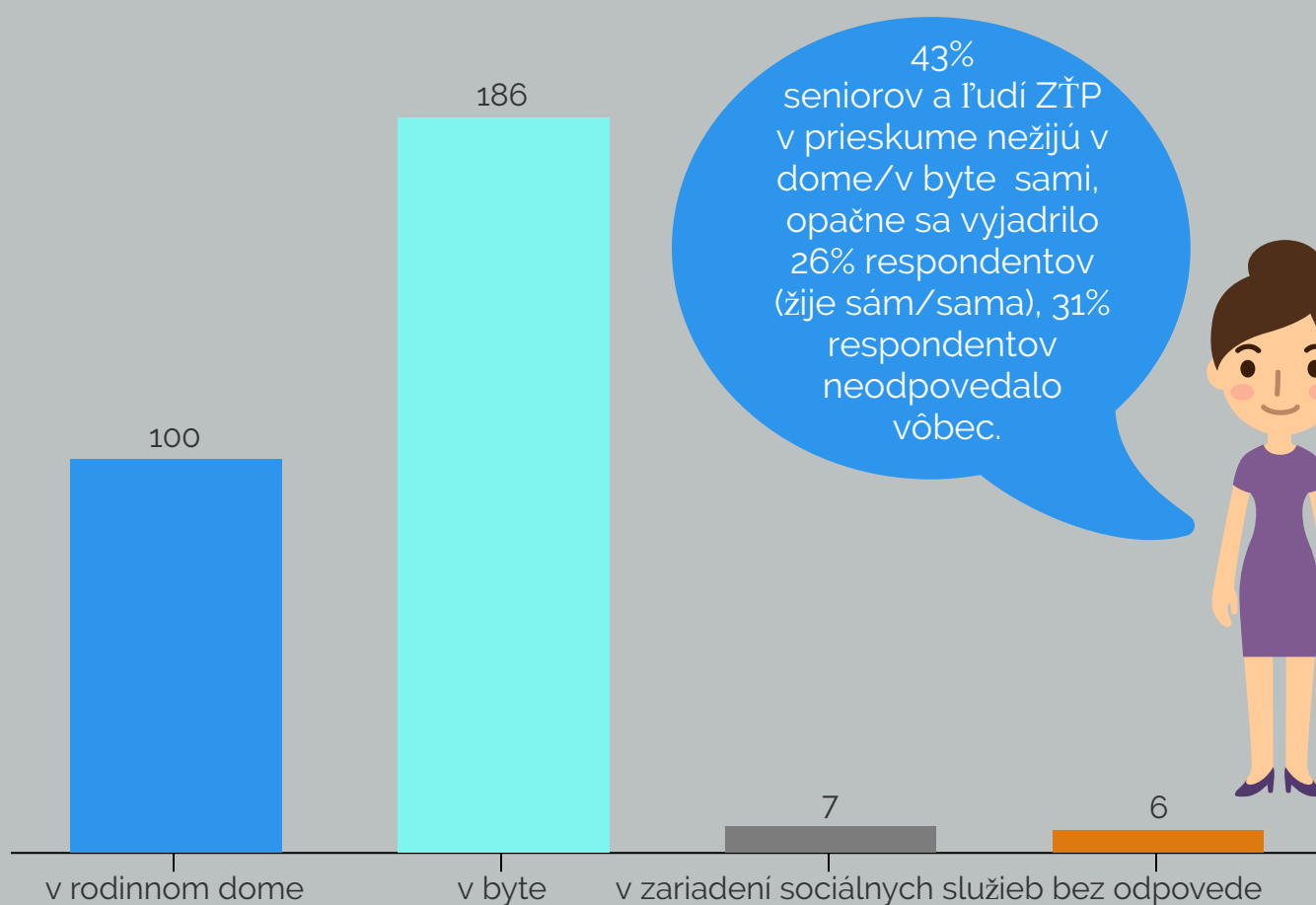
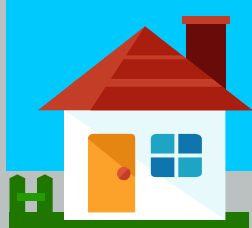
Nájomné byty

Vo vlastníctve mesta bolo v roku 2018 spolu 415 nájomných bytov (K Starej tehelni - 176, Sabinovská-Majakovského - 136, Tarasa Ševčenka - 2, MDŽ - 5, Arm. gen. Svobodu - 14, Antona Prídavka - 68, starý bytový fond - 14).

#1

Kde bývate (býva Váš blízky)? Žijete (žije) sám alebo s niekým?

#2

Vyhovuje Vaše bývanie Vášmu zdravotnému stavu a pohybovým možnostiam (vyhovuje bývanie Vášho blízkeho jeho zdravotnému stavu a pohybovým možnostiam)?

V rámci otázky "Ste spokojný s polohou Vášho bývania (bývania Vášho blízkeho)? Ak nie, prečo?" 8,7% respondentov uviedlo, že im chýba bezbariérový vstup do vchodu, resp. aj výťah.

10

prekážky v doprave sú aj prekážkami

k požadovaným službám, od zdravotnej starostlivosti po návštevu divadla. Pre zachovanie nezávislosti a sociálnej interakcie ľudia potrebujú zostať mobilní.

108

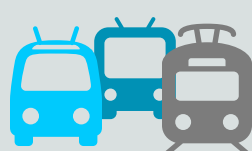
autobusov a trolejbusov MHD z toho spolu 75% nízkopodlažných

8

plánových vlakov zastávok v meste + Veľký Šariš, Haniska a Kapušany pri Prešove

5

okresov v kraji v budúcnosti spojených v IDS v rámci budúcej Košicko-prešovskej aglomerácie

4

nové úseky cyklotrás mesta (Solivar, Masarykova, Sekčovská, Wilec hôrka)

Dopravná infraštruktúra mesta Prešova a jeho okolia v súčasnosti zatiaľ stále prináša pre denný život mesta problémy. Denne Prešovom prechádza vyše **170 000 áut**, 96 000 cestujúcich MHD, 18 200 cestujúcich prímestskou autobusovou dopravou a 12 300 cestujúcich železničnou dopravou.

Aké výhody sú v meste dostupné pre seniorov a ľudí ZŤP?

FREE

Bezplatná MHD pre občanov nad 70 r. a ZŤP a **zľavnená MHD** pre starobných/výsluhových/invalidných dôchodcov

Zvýhodnená cena TAXI a poskytovanie **prepravnej služby** (ako sociálnej služby)

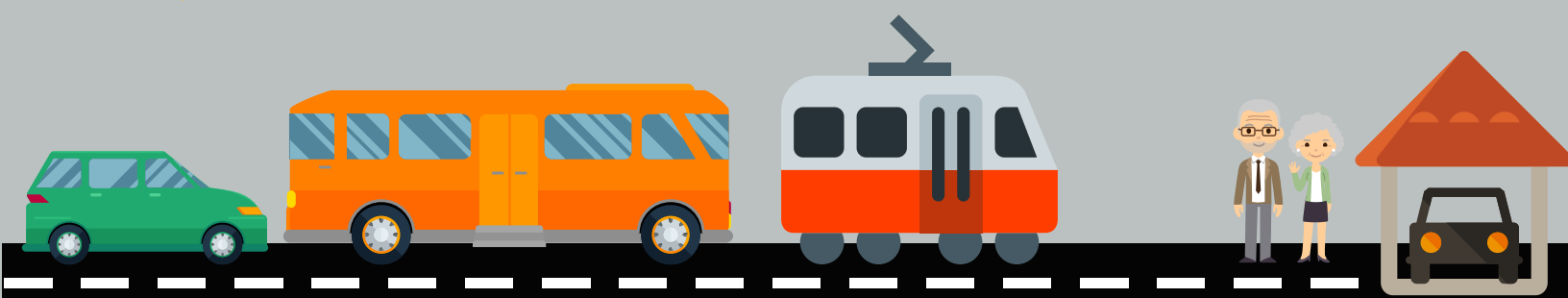
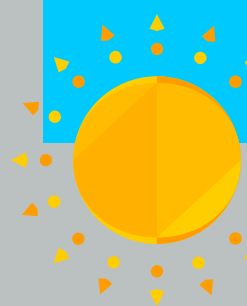
1 493 platných parkovacích preukazov ZŤP na spolu 15 000 parkovacích miest v meste

Vyššie uvedené údaje sú dostupné na portáli [Dopravného podniku mesta Prešov](#), mesta [Prešov](#) (vrátane [Stratégie udržateľného rozvoja dopravy mesta Prešov](#) - tzv. [Masterplan](#)) alebo boli poskytnuté Ústredím práce sociálnych vecí a rodiny SR na základe žiadosti o informácie.

#1

Ako často využívate
(využíva Váš blízky)
verejnú dopravu?

59,53% seniorov/osôb ZŤP v rámci prieskumu
využíva verejnú dopravu **PRAVIDELNE**

26,42% využíva verejnú dopravu **VÝNIMOČNE**

0,67% je nútená k doprave využívať **taxi službu**
namiesto verejnej dopravy

1,34% verejnú dopravu nevyužíva **vôbec**

#2

Ako vnímate verejnú dopravu v
meste? Je dostupná pre
starších obyvateľov a
obyvateľov s pohybovým
obmedzením?

36,45%

vníma verejnú
dopravu ako
dostatočnú a je s
ňou spokojná

8,36%

poukazuje na **nízku mieru
bezbariérovosti**, zlý
nástup a výstup z
autobusu, obrovský
problém-vysoké schody!

3,68%

nízky počet spojov
(Šváby-Sekčov,
nemocnica-areál,
víkendy).

2,34%

poukazuje na a **problémy
s vodičmi** (autobus
zastaví ďaleko od
ostrovčeka, vodič zavrie
dvere tesne pred nosom)

1,67%

nie je spokojných s
celkovou dopravou v
meste, s **pret'aženou
dopravou** a zápchami

1,34%

bezohľadná a
problematická
mládež

0,67%

veľmi **staré
MHDčky**, v zlom
stave, špinavé a
veľmi hlučné

40,80%

nevyjadrilo
žiaden názor

3,68%

nevyužíva MHD
(zdravotný stav,
nedostupnosť, taxi)

Sociálna inklúzia a angažovanosť

11

zapájanie sa do aktivít v komunite

je potenciálnou cestou k napíňaniu zmyslu života, ktorá je spojená tiež s pozitívnym zdravím a dlhovekosťou. Okrem iného umožňuje rozvoj medzigeneračných vzťahov.

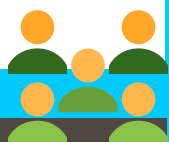

Kultúrne inštitúcie pôsobiace v Prešove

4

Múzeá

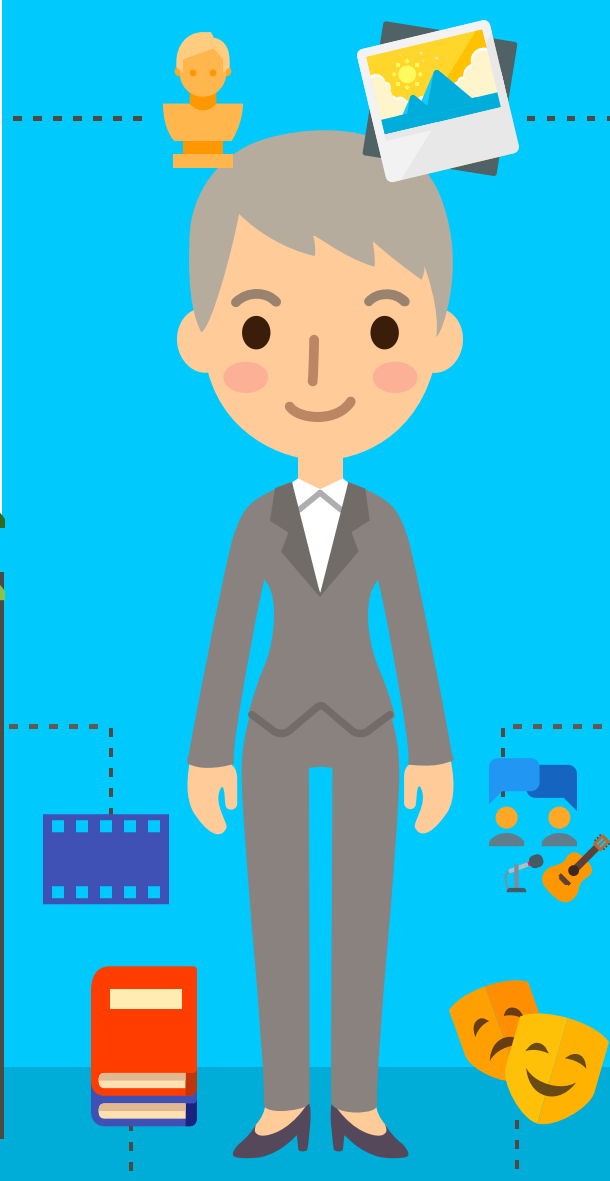
- Krajské múzeum v Prešove
- SNM - Múzeum rusínskej kultúry v Prešove
- Slovenské technické múzeum
- SNM - Múzeum židovskej kultúry

4

Kiná

- CINEMAX Prešov
- Kino Pocity
- Kino Scala
- Letné kino Prešov

7

Galérií

- Šarišská galéria v Prešove
- AG gallery
- Galéria Atrium
- Galéria v Caraffovej väznici
- Galéria Per Spectrum
- Art diela - Predajná galéria
- Creative Design Gallery

9

Centier kultúry

- Dom kultúry
- PKO – Čierny orol
- KS Družba, KS Centrum, KS Exnárova, KS Šváby
- KD Solivar
- DJZ, Útvar osvetovej činnosti (ŠOS)
- Wave - centrum nezávislej kultúry

6 Knižníc

- Knižnica P.O. Hviezdoslava v Prešove
- Univerzitná knižnica Prešovskej univerzity v Prešove
- Štátna vedecká knižnica v Prešove
- Knižnica Krajského múzea v Prešove
- Knižnica SNM - Múzea rusínskej kultúry v Prešove
- Knižnica Šarišskej galérie v Prešove
- Kolegiálna knižnica

6 Divadiel

- Divadlo Jonáša Záborského
- Divadlo Alexandra Duchnoviča
- Detské kočovné divadlo DRaK
- PORTÁL - komorné divadlo bez opony
- Združenie BABADLO - bábkové divadlo, o.z.
- Divadlo USAP/Umelecká spoločnosť A. Pallesitza

Neziskové organizácie v meste

V Prešove pôsobí vyše 70 organizácií neziskového sektora, ktoré sa venujú cieľovej skupine seniorov a osôb ZŤP. Každoročne organizujú pre nich rôzne pôdujatia (napr. samotné mesto Prešov zorganizovalo v roku 2018 10 podujatí). V Prešove pôsobí aj Prešovské dobrovoľnícke centrum. Sociálne znevýhodneným je tiež určený portál socialnypresov.sk.

Náboženské obce

Významným aktérom v rámci sociálnej inklúzie sú aj náboženské spoločenstvá. Mesto Prešov je ekumenickým centrom. Svoju pôsobnosť tu má rímskokatolícka, grekokatolícka, pravoslávna, evanjelická cirkev, židovská náboženská obec a ďalšie náboženské obce.

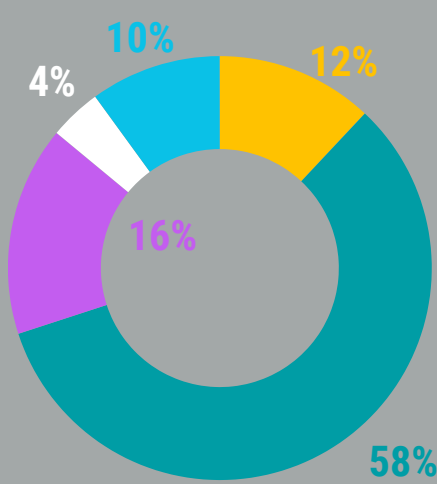

Vyššie uvedené údaje sú uvedené v rámci Programu rozvoja mesta Prešov (2015-2020) resp. boli poskytnuté zo strany Mestského úradu Prešov

#1

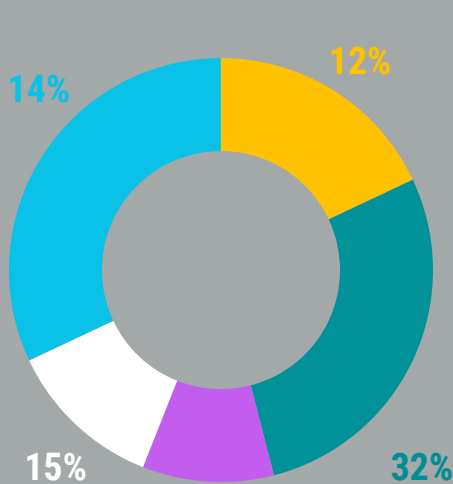
Ako často sa venujete (venuje Váš blízky) vybraným aktivitám?

Návšteva rodiny alebo priateľ'ov

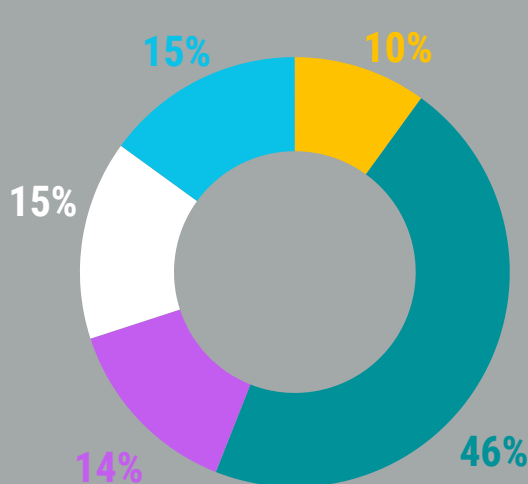
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Vykonávanie koníčkov u Vás doma

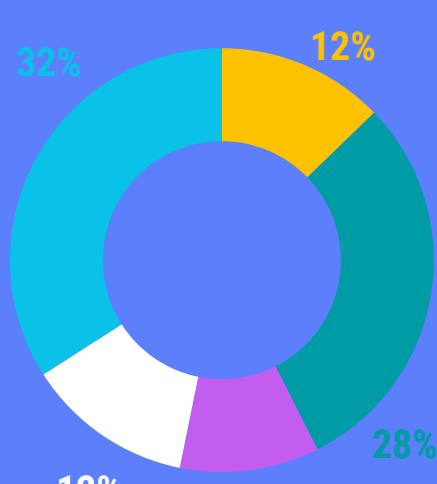
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Účasť na bohoslužbe / návšteva chrámu

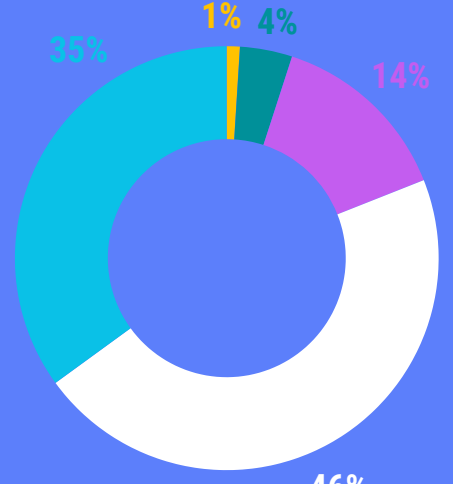
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Sledovanie politického diania doma i vo svete

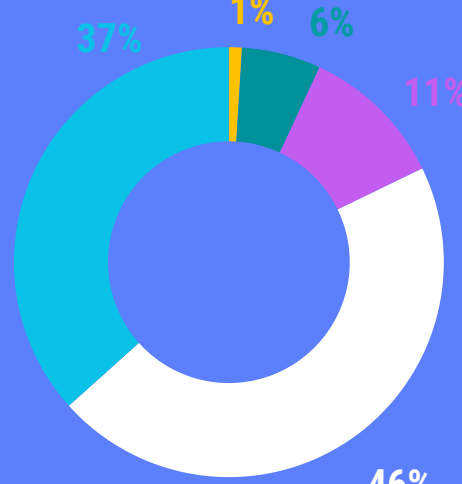
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Angažovanie sa vo veciach verejných v meste

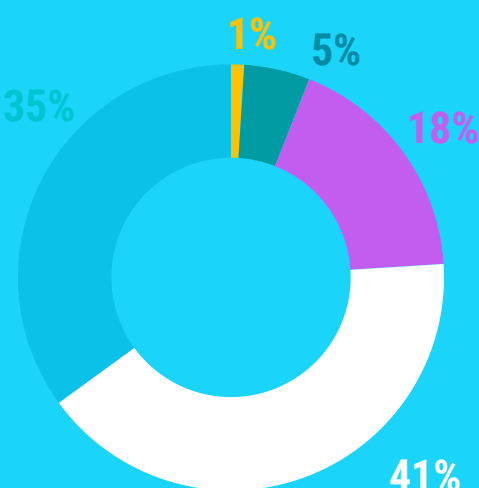
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Absolvovanie vzdelávacích kurzov

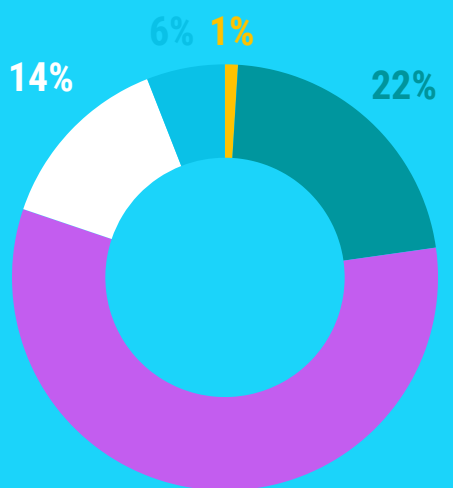
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Vykonávanie dobrovoľníctva, charity

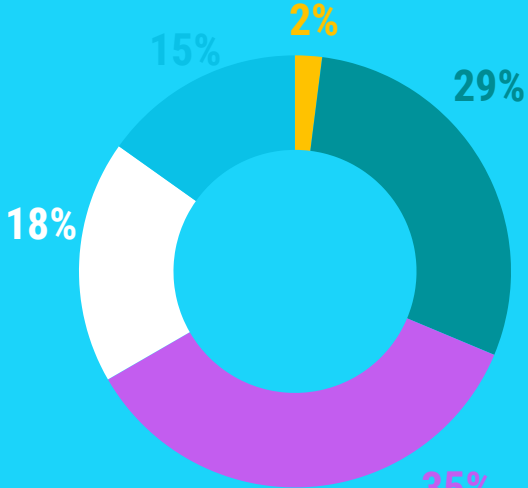
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Návšteva kultúrnych a spoločenských podujatí

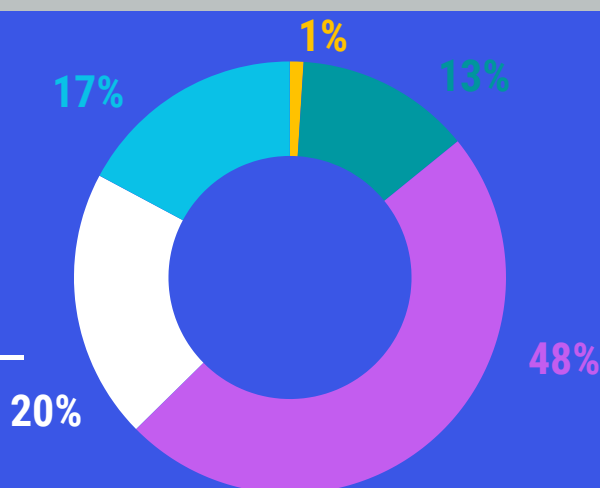
- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Športové a rekreačné aktivity

- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

Zdravotné procedúry (rehabilitácie)

- Každý deň
- Viac krát za mesiac
- Menej ako raz za mesiac
- Nikdy
- Bez odpovede

#2

Aké sú dôvody, ktoré Vám (Vášmu blízkemu) bránia viac sa venovať uvedeným aktivitám?

„Nedostatok peňazí, nízka penzia!“ (11%)

„Nemám záujem o žiadnu aktivitu, alebo som sa k otázke nevyjadril.“ (51%)

„Bráni mi môj zhoršujúci sa zdravotný stav či vek!“ (21%)

„Nemám čas!“ (4%)

„Chýbajú nám priestory na stretávanie!“ (4%)

#3

Ktoré zariadenia v Prešove navštevujete (navštevuje Váš blízky) najradšej?

33,44%

navštevuje denné centrum či denný stacionár

14,72%

navštevuje knižnicu

8,36%

navštevuje plávareň

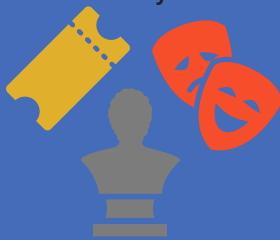

15,38%

navštevuje klub dôchodcov

2,68%

navštevuje vo voľnom čase kultúrne podujatia (kino, divadlo, koncerty či múzeá).

2,34%

navštevuje Univerzitu 3. veku

2%

aktívne navštevuje vo svojom voľnom čase fit centrum

1,34%

venuje svoj čas turistike

1%

navštevuje wellnes

34,78%

respondentov neodpovedalo

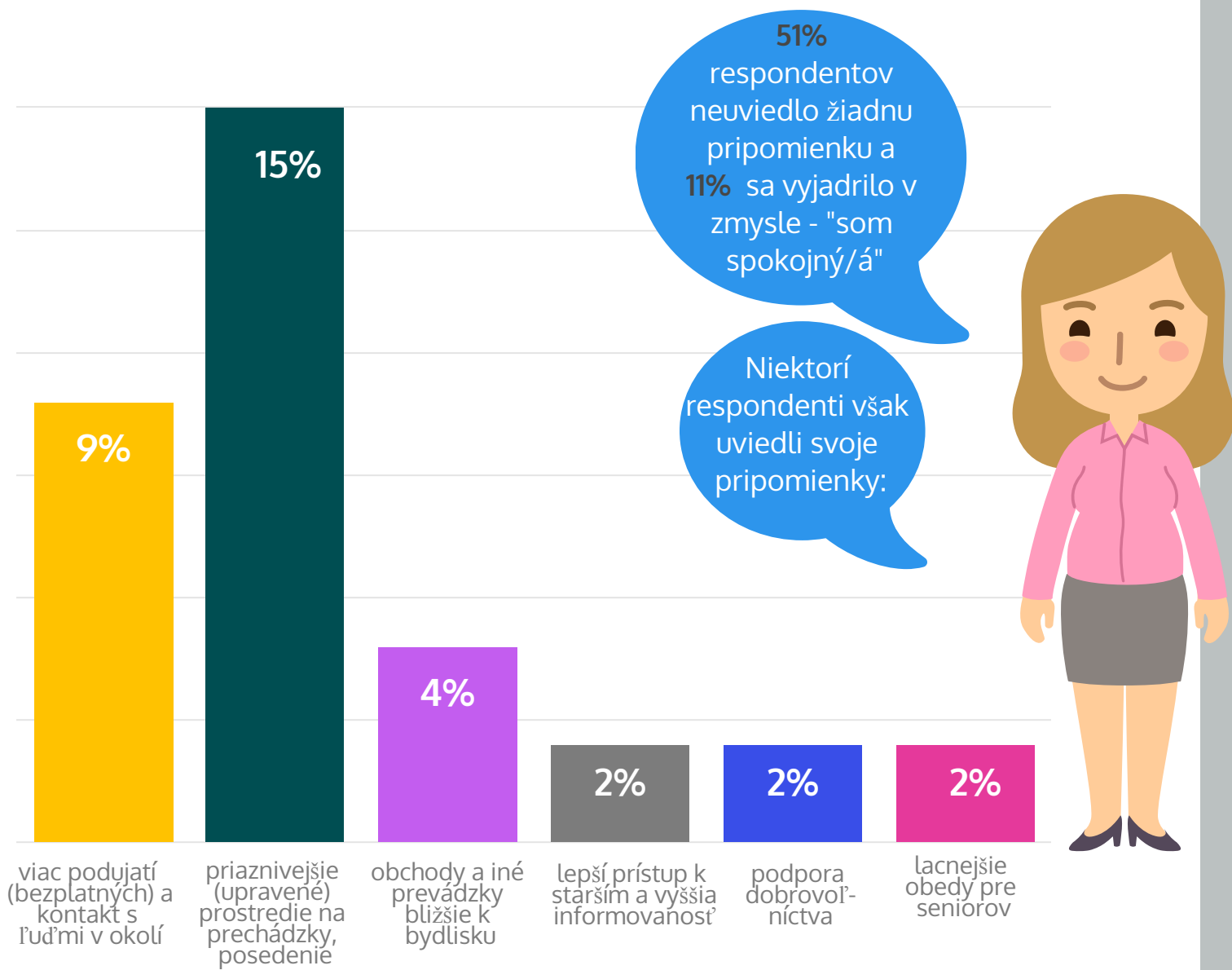
1%

trávi svoj voľný čas aj pri bowlingu

##

Miesto pre Vaše pripomienky. Čo by ste ešte radi v meste zlepšili?

- "Bezbariérový prístup na hlavnej železničnej stanici na nástupište"
- "Viac automatov na MHD lístky"
- "Zabezpečiť opatrovateľskú službu aj vo večerných hodinách/víkendoch a dostupnú odľahčovaciu službu"
- "Angažovanejšie sociálne poradenstvo a skrátenie lehoty na vydanie posudku odkázanosti"
- "Obchody mi nechýbajú, ale všetko ostatné áno"
- "Zdrav. pomôcky poskytnúť v požičovni hneď a zlepšiť ich stav"
- "Zvýšiť počet zariadení"
- "Nájomné byty pre seniorov a zvláštne obchody/kaviarne/cukrárne pre seniorov (základný výber, tradičné zákusky)"
- "Chýba staré Tesco"
- "Zvýšiť dôchodky, vyššie príspevky, viac úľav od štátu na lieky, dopravu, stravovanie"
- "Poskytnúť aktívnym seniorom preukaz, aby mohli náhodne kontrolovať zariadenia poskytujúce starostlivosť seniorom"
- "Dlhší čas na semafore pre chodcov pri prechode na druhú stranu"

seniori/osoby ZŤP

rodina/opatrovatelia/blizki

vybrané vyjadrenia respondentov

Zhodnotenie a odporúčania

1. Externé prostredie

Poloha a potenciál prostredia predurčuje Prešov stať sa mestom priateľským pre aktívne starnutie. Je však podstatné dodať, že tomu potrebuje v prvom rade predchádzať vyriešenie problému s dopravou, parkovaním v meste a súčasnou kvalitou verejných priestranstiev (o.i. stav chodníkov, lavičiek, úprava a čistota okolia). Tieto problémy si uvedomujú aj respondenti, ktorí sa zúčastnili dotazníkového prieskumu.

Pozitívnu správu v tomto smere predstavuje skutočnosť, že mesto Prešov má už k dispozícii návody, ako tento stav riešiť. Sú nimi [Masterplan](#) (Stratégia udržateľného rozvoja dopravy mesta Prešov), [Manuál tvorby verejných priestorov](#) alebo aj príručka pre samosprávy [Príroda blízka údržba mestskej zelene](#).

V dôsledku fenoménu klimatických zmien v posledných rokoch bude však potrebné venovať pozornosť aj súvisiacim problémom. Okrem adaptácie prostredia na vytvorenie napríklad [odolných sídlisk](#) bude potrebné zamerať sa aj na opatrenia pomoci najviac ohrozeným skupinám v meste (napr. osamelým seniorom s nepriaznivým stavom v prípade horúčav v lete). Mesto by malo mať taktiež zadané meateľné ukazovatele kvality prostredia pre aktívne starnutie, ktorých napĺňanie bude riešené v strategickom a územnom plánovaní mesta, keďže ani Prešov sa nevyhne demografickým zmenám. Premenu vonkajšieho prostredia je možné "akcelerovať" aj prostredníctvom dotácií či participatívneho rozpočtu, kedy sa vyčlenenou čiastkou z mestského rozpočtu podporia návrhy samotných občanov mesta, ako sa to deje napríklad v meste [Prievídza](#). Pre zmapovanie rôznych bariér pri tvorbe rozpočtov a návrhov riešení odporúčame tiež realizovať prechádzky (obhliadky) so seniormi/ľuďmi ZŤP s pohybovými obmedzeniami, ktorí bývajú v jednotlivých mestských častiach. V tomto smere dávame do pozornosti [pocitovemapy.sk](#), ktoré by v rámci špeciálnej kampane mohli slúžiť na zmapovania pocitov seniorov/ľuďmi ZŤP v terene, pre získanie geografických dát.

2. Zdravotná a sociálna starostlivosť

Mesto Prešov je spádovou oblasťou v ktorej sa sústreďuje zdravotná starostlivosť v rámci okresu Prešov, ale aj celého kraja. Aj napriek početným lekárske ambulanciám v meste respondenti v rámci prieskumu sú nespokojní najmä s dlhou čakacou dobou (42%), nedostatkom lekárov, najmä špecialistov (16%), čo kopíruje skutočnosť vysokej miery chronických ochorení a častých návštev ambulancií. Občania kritizujú aj vysoké ceny liekov či zdravotníckych pomôcok (47%). Vyše 60% respondentov nemá prehľad o všetkých dostupných možnostiach pomoci v rámci sociálnej/zdravotnej starostlivosti.

V meste Prešov sú pritom poskytované rôzne sociálne služby, ako však vychádza nielen z nášho prieskumu, tie sú kapacitne nepostačujúce potrebám ľudí (najväčší záujem je pritom o zariadenia pre seniorov, domácu opatrovateľskú službu, denný stacionár). Rozvoj poskytovaných sociálnych služieb v meste do budúcnosti je naplánovaný v akčnom pláne [Komunitného plánu rozvoja sociálnych služieb](#). Odporúčaniam na zlepšenie ich organizačno-procesného zabezpečenia sme venovali pozornosť v dokumente Procesno-organizačná analýza poskytovaných sociálnych služieb v meste Prešov. Zdravotná a sociálna starostlivosť sú dve spojené nádoby, vzájomne sa prelínajú. Keďže poskytovaniu sociálnych služieb predchádza v mnohých prípadoch zdravotnícka intervencia je potrebné lepšie previazať zdravotnú starostlivosť s poskytovaním aktívneho a kvalitného sociálneho poradenstva občanom. Dôležité je tiež včasné plánovanie potrebnej kapacity sociálnych služieb na základe vývoja zdravotného stavu obyvateľov. Aj napriek tomu, že zdravotná starostlivosť nespadá do kompetencie obcí odporúčame zabezpečenie personálnej kapacity na Mestskom úrade pre túto oblasť. Zodpovedná osoba (osoby) by okrem mapovania zdravotného stavu obyvateľov mesta participovala na vybudovaní fungujúcej integrovanej siete poskytovanej starostlivosti, aj s ohľadom na postupnú deinštitucionalizáciu sociálnych služieb. Taktiež by sa venovala preventívnym opatreniam na podporu celkového zdravia Prešovčanov (viď oblasť nižšie).

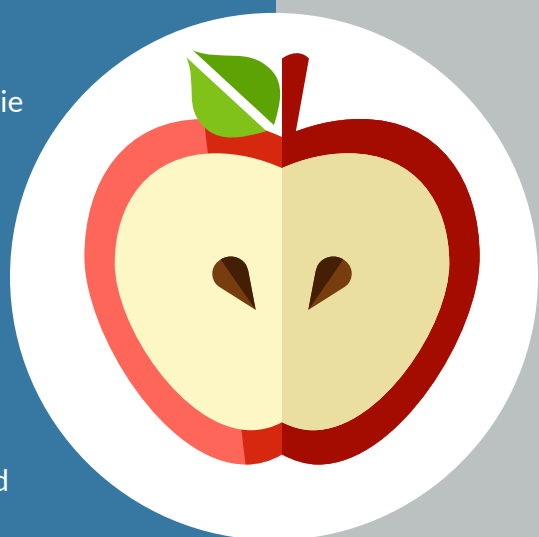

3. Zdravie a kondícia

Napriek existujúcim možnostiam na rozvoj fyzickej kondície a zdravia v meste Prešov, až 53% respondentov v rámci nášho prieskumu uviedlo, že sa venuje športovým aktivitám a rekreáciám buď menej ako 1 krát za mesiac alebo nikdy a až 68% respondentov uviedlo že absolvuje rôzne zdravie prospešné procedúry (ako rehabilitácie) menej ako 1 krát za mesiac alebo nikdy. Chýbajúci zdravý životný štýl (pohyb, strava, duševné zdravie a ďalšie formy prevencie) následne roztáča "začarovaný" kruh potrebnej zdravotnej a sociálnej starostlivosti.

Odporúčame preto vytvoriť a realizovať zdravie prospešné programy pre seniorov či ľudí s hendikepom v meste a podporovať informovanosť obyvateľov v téme zdravia, napríklad aj o realizovanom projekte [Lieky s rozumom](#), či projekte [Neslazeno](#) v ČR, ako aj iných preventívnych opatreniach.

A ako zaangažovať ľudí, ktorým sa nechce napríklad viac hýbať? Napríklad aj tzv. "nudgingom" (postrknutím), "sociálnym predpisom" a podporou občianskych iniciatív prostredníctvom participatívneho rozpočtu a dotácií. Vložená pozornosť a zdroje do prevencie zdravia Prešovčanov sa totiž vrátia na úsporách v rámci zdravotnej a sociálnej starostlivosti v budúcnosti.

Zhodnotenie a odporúčania

4. Finančné zdravie

Vyššie 38% respondentov v prieskume uviedlo, že ich príjem je postačujúci len na pokrytie ich základných potrieb a u 18% im dosahovaný príjem neumožňuje plne pokryť ani základné potreby.

Úroveň miezd v Prešovskom kraji patrí medzi najnižšie na Slovensku, čo ovplyvňuje aj výšku vyplácaných dôchodkov.

Okrem rôznych foriem podpory podnikateľského prostredia a podnikateľského ducha v meste (viac v oblasti Zamestnanosť a zamestnateľnosť) existujú ďalšie možnosti, ako zlepšiť situáciu seniorov a ľudí ZŤP v Prešove.

Príkladom je sociálny predpis uvedený v predchádzajúcej oblasti, [poukázky pre seniorov](#) alebo rôzne "výmenné systémy" (známe napríklad [Fureai kippu](#) v Japonsku, systém tzv. časovej banky, kedy získané kredity pri pomoci iným môže človek využiť v budúcnosti, keď bude sám potrebovať pomoc alebo posunúť svojim blízkym). Príbuzným riešením je podpora rozvoja dobrovoľníctva v meste, ako aj možnosti privyrobenia si ([ako tu](#)) prostredníctvom vytvorenia inzerentného systému cieleného na seniorov/osoby ZŤP v meste (a okolí). A v neposlednom rade využívanie podporných opatrení na trhu práce (chránené dielne, pracoviská, sociálne podniky) pre zamestnávanie ľudí ZŤP a dlhodobo nezamestnaných.

5. Využívanie IKT

Aj starší obyvatelia a ľudia s hendikepom v Prešove držia krok s dobou. Vyššie 60% respondentov disponuje tlačidlom mobilným telefónom a vyššie 25% dotykovým mobilom. Z hľadiska využívania internetu, online je takmer 40% dopytovaných seniorov a osôb ZŤP v meste. Avšak iba 24% respondentov uviedlo, že by chcelo využívať internet do väčšej miery.

V rámci tejto oblasti dávame do pozornosti tieto odporúčania. Pre obyvateľov by mali byť dostupné informácie o miestach s možnosťou využívania (bezplatného) internetu ako počítačové kaviarne, knižnice a pod.. Rovnako je potrebné rozšíriť informovanosť o rôznych technológiách tzv. asistovaného života, ktoré by mohli uľahčiť život seniorom, osobám ZŤP žijúcim v meste alebo ich rodinným príslušníkom. Príkladom je 24h služba [domáceho tiesňového volania](#) prostredníctvom SOS tlačidla, ktorú v Prešove už vyššie 10 rokov poskytuje v spolupráci s mestom Asociácia samaritánov SR. Vysoké mobilné pokrytie umožňuje na jednej strane realizovať rôzne "nudgingové" SMS kampane napríklad na aktivizáciu seniorov pre zlepšenie zdravia a kondície.

Na druhej strane je potrebné taktiež podporovať informovanosť u tejto skupiny o rizikách, ktoré so sebou prináša fenomén tejto doby - internet a najmä sociálne siete. V neposlednom rade je dôležité monitorovať projekty rôznych mobilných bezdrôtových sietí, [rozmiestnenie antén v meste](#) (a okolí) z hľadiska radiácie, ktorá má vplyv na zdravie celej populácie.

6. Bezpečnosť a ochrana práv

Tvrdenie, že mesto Prešov sa radí medzi najbezpečnejšie mestá na Slovensku sa nám v rámci prieskumu nepodarilo overiť, na otázku neodpovedalo takmer 60% respondentov. Z tých, ktorí sa k bezpečnosti svojho okolia vyjadrili, 16% je s bezpečnosťou spokojných, takmer 11% by si prialo viac peších hliadok a kamier vo svojom okolí, 6% bezpečnejšie prechody pre chodcov. Ďalší respondenti uvádzali aj problém s vandalizmom, chýbajúcim bezbariérovým prístupom a nebezpečnými chodníkmi (šmykľavé, rozbité).

Pre zachovanie a zvýšenie bezpečnosti v meste bude potrebné aj zvýšiť atraktivitu povolania mestských policajtov (správa o činnosti z roku 2018 totiž poukazuje na nepriaznivý personálny stav v mestskej polícii). Určitým riešením môže byť aj vytvorenie miestnych občianskych poriadkových hliadok v určitých lokalitách (tzv. MOPS), podpora programov, ktoré poskytnú alternatívu na trávanie času mladým či ľuďom bez domova (aj napríklad prostredníctvom dotácií, participatívneho rozpočtu) a vyvodenie logických dôsledkov voči páchatelom skutkov, ktoré budú prezentované verejnosti ako preventívne opatrenie.

Problém bezpečnosti prechodov pre chodcov je známym problémom v meste. Na jeho riešenie je možné použiť aj menej tradičné, kreatívne opatrenia, akými sú aj tieto [príklady](#).

Problém s chodníkmi a bezbariérovými prístupmi by mohlo pomôcť vyriešiť aj zriadenie sociálneho podniku napríklad po vzore blízkej obce [Raslavice](#) (kde si vo vlastnej réžii realizujú stavebnú činnosť - pomocou zamestnávania dlhodobo nezamestnaných vyrábajú aj zámkovú dlažbu a opravujú chodníky, budovy..).

Z dostupných policajných štatistík nie je možné vyzistiť údaje o páchanej kriminalite či priestupkoch voči seniorom a osobám so ZŤP. Dôležitou súčasťou prevencie by však mala byť podpora informovanosti týchto skupín, ako aj širšej verejnosti o tom, [ako sa nedať zneužiť a brániť v rôznych situáciách](#).

Zhodnotenie a odporúčania

7. Vzdelávanie

Prešov je centrom vzdelávania Prešovského kraja. Aj vďaka Prešovskej univerzite pôsobí v meste Univerzita 3. veku, ktorá ponúka možnosti štúdia pre starších obyvateľov v rámci celoživotného vzdelávania.

Z výsledkov realizovaného prieskumu medzi občanmi vyplynulo, že 46% respondentov nikdy neabsolvovalo žiaden vzdelávací kurz a celkovo 54% respondentov nemá informácie (alebo nie je informovaná dostatočne) o vzdelávacích kurzoch prebiehajúcich pre seniorov a/alebo osoby ZŤP v meste. Ak by vzdelávacie akcie boli spoplatnené sumou nad 5 eur 52% dopytovaných seniorov/osôb ZŤP by sa ich nezúčastnilo. Záujem pritom je najmä o kurzy pestovania rastlín a záhradníctva, počítačové kurzy, jazykové kurzy. 19% respondentov uviedlo, že nemá záujem o kurzy z dôvodu veku.

Univerzita 3: veku v meste je cenou možnosťou vzdelávania, avšak predpokladáme, že nie všetci seniori majú záujem o takéto kontinuálne niekoľkoročné vzdelávanie.

Ako potrebné opatrenie v tomto smere vnímame preto vytvorenie vhodného priestoru na vzdelávanie (napríklad v rámci nového mestského klubu pre seniorov v Prešove?).

Okrem vyššie uvedených tém na vzdelávanie upozorňujeme na dôležitosť vzdelávania napríklad o rizikách na internete, bezpečnosti a ochrane práv seniorov a osôb ZŤP. Do pozornosti chceme pritom dať zážitkové učenie, ktoré môže byť pre účastníkov veľmi obohacujúce. Kvôli obmedzenej mobilite niektorých občanov odporúčame však aj realizovať rôzne vzdelávacie aktivity bližšie k nim, napríklad za vhodného počasia na verejných priestranstvách na sídliskách.

Rovnako chceme upriamiť pozornosť na aktivizáciu občanov k vzdelávaniu, informovanosti, napríklad prostredníctvom SMS, rozmiestnených letáčikov v potravinách, ambulanciách a pod. v blízkosti ich bydliska, prostredníctvom Prešovského magazínu či inými kreatívnymi opatreniami.

Rôzne vzdelávacie aktivity pre túto cieľovú skupinu by bolo možné tiež podporiť prostredníctvom participatívneho rozpočtu alebo dotácií.

8. Zamestnanosť a zamestnateľnosť

V roku 2018 Úrad práce evidoval spolu 729 ľudí nad 50 rokov s bydliskom v Prešove. V meste pritom nepôsobí žiaden sociálny podnik, na druhej strane má tu svoju činnosť 200 chránených dielní či pracovísk.

Ako vyplynulo z dotazníkového prieskumu 82% seniorov a osôb ZŤP nepracuje, resp. nevyužíva možnosť privyrobenia si. Niektorí respondenti o to ani nemajú záujem (8%), iní uvádzajú prekážky ako vek (vyše 16%), zlý zdravotný stav (vyše 9%) alebo nezáujem o túto skupinu ako o pracovnú silu (vyše 5%).

V rámci tejto oblasti odporúčame zvýšiť informovanosť o existujúcich príkladoch zamestnávania ľudí ZŤP v rámci chránených dielní a pracovísk v meste, čo môže následne podnietiť rozvoj ďalších projektov. V tejto súvislosti je potrebné osobitnú pozornosť venovať aj rozvoju zručností ľudí v produktívnom veku s hendikepom v meste, aby sa zvýšila možnosť ich uplatnenia a inklúzie v spoločnosti.

Za dôležité považujeme tiež priniesť ducha sociálnych inovácií do mesta. V súčasnosti po celom svete prebiehajú rôzne programy, iniciatívy pre rozvoj začínajúcich podnikateľov (tzv. start upov), ktorých cieľom je vyriešiť nejaký spoločenský problém (príkladom na Slovensku je **IMPACT HUB** v Bratislave). Cieľovou skupinou bývajú najmä mladí ľudia avšak najmä v zahraničí sa rodia aj rôzne programy na podporu vlastného podnikania u samotných seniorov (napr. [tu](#) a [tu](#)).

Odporúčame preto realizovať aj podujatia, ktorých cieľom by bolo rozvoj podnikateľského ducha, nápadov seniorov a ľudí ZŤP v meste a ich prepájanie so širšou komunitou (študenti, mladí podnikatelia, neziskové organizácie, etablované spoločnosti, samospráva, atď.).

Taktiež rôzne nápady či akcie na podporu zamestnanosti (zamestnateľnosti) by bolo možné podporiť prostredníctvom participatívneho rozpočtu a dotácií.

Zhodnotenie a odporúčania

9. Bývanie

Takmer 90% respondentov v prieskume odpovedalo, že im bývanie (s ohľadom na zdravotný stav a mobilitu) vyhovuje. Pri odpovedi na inú otázku ohľadom polohy bývania sa však vyše 8% respondentov vyjadrilo, že im chýba bezbariérový vstup do vchodu bytového domu (resp. výťah).

S nárastom starších obyvateľov, ktorý sa aj v meste Prešov očakáva v najbližších dekádach považujeme za dôležité aj strategicky pristúpiť k riešeniu chýbajúcej bezbariérovosti bytoviek na sídliskách. V súčasnosti poskytuje Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny príspevok jednotlivcom na rampy či iné zdvíhacie zariadenia v prípade kladného posúdenia v rámci administratívne náročného procesu. Do budúca však bude potrebné vytvoriť efektívnu schému (alebo kreatívne riešenia?) v spolupráci mesta, bytových družstiev, Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, architektov a iných subjektov.

V pomerne blízkej budúcnosti je totiž možné očakávať inenzívnejší nápor na zabezpečenie bezbariérovosti nielen v rámci rôznych administratívnych budov, ale aj obytných priestorov.

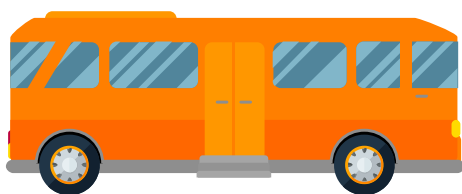

10. Doprava

Masterplan dopravy predstavuje cestu vyriešenia súčasnej dopravnej situácie v Prešove. Prechod na integrovanú dopravu v meste, najmä posilnenie MHD, cyklodopravy by vo významnej miere zlepšila spokojnosť s prostredím v meste.

Podľa výsledkov prieskumu takmer 60% seniorov a osôb ZŤP využíva pravidelne MHD. Vyše 36% respondentov je s ňou prítom spokojných. Iní respondenti poukazujú na nízku mieru bezbariérovosti verejnej dopravy (náročné nastupovanie/vystupovanie, vysoké schody), chýbajúce spoje na niektorých trasách (ako Šváby-Sekčov, areál nemocnice), problémové správanie vodičov (zastavenie ďaleko od ostrovčeka, zatváranie dverí pred nosom), správanie mládeže či zápchy a chýbajúce automatiky na lístky.

Riešením ako podporiť širšiu verejnosť, aby prešla na využívanie verejnej dopravy (za predpokladu zlepšovania jej nedostatkov) by mohli byť aj rôzne "nudgingové" (motivačné) opatrenia (príklad).

11. Sociálna inklúzia a angažovanosť

Mesto Prešov disponuje potenciálom kultúrneho a spoločenského vyžitia svojich občanov. Ako však dokumentuje realizovaný prieskum, tak ako pri športových aktivitách, podpore vlastného zdravia či vzdelávaní prevažná väčšina seniorov a ľudí ZŤP v prieskume nenavštevuje spoločenské a kultúrne podujatia (72%), nevykonáva dobrovoľnícku/charitatívnu činnosť (59%) alebo sa neangažuje na veciach verejných v meste (60%). Na druhej strane väčšina respondentov uviedla, že denne alebo viackrát do mesiaca navštevuje kostol/bohoslužbu (56%), navštevuje rodinu a priateľov (70%) a vykonáva koníčky doma (44%).

Venovať sa viac niektorým aktivitám zúčastneným bráni zdravotný stav a vek (21%), nedostatok financií (11%), nezáujem, resp. pohodlnosť (7%), chýbajúce priestory na stretávanie (4%) a nedostatok času (4%). Zo zariadení, ktoré navštevujú respondenti najradšej uviedli: denné centrum/stacionár, klub dôchodcov, knižnicu a plaváreň.

Tí respondenti, ktorí vyjadrili svoje dodatočné pripomienky v závere prieskumu uviedli, že by si prali priaznivejšie prostredie na prechádzky a posedenie (15%), viac bezplatných podujatí (9%) či obchody a iné prevádzky bližšie k bydlisku (5%)

Realizácia opatrení na zlepšenie v predchádzajúcich oblastiach sama o sebe môže napomôcť k zvýšeniu sociálnej inklúzie a angažovanosti skupiny seniorov a ľudí ZŤP v meste Prešov. Rovnako je potrebná podpora aj rôznych ďalších iniciatív a projektov v tomto smere prostredníctvom participatívneho rozpočtu a dotácií (napríklad zapájanie rómskych seniorov, cudzincov do diania v komunite).

Ako jedno z dôležitých opatrení chceme zdôrazniť aj rozvoj dobrovoľníctva v meste a to nielen vo vzťahu mladých ľudí voči seniorom a osobám ZŤP. Dôležitý je aj rozvoj dobrovoľníctva zo strany aktívnejších seniorov (ľudí ZŤP) pre seniorov (ľudí ZŤP) s väčšími ťažkosťami, pre mladé rodiny a pri rôznych akciách a podujatiach, ktoré obohatia mesto a jeho občanov (či návštevníkov).

Rovnako chceme upozorniť na potrebu kvalitného územného plánovania a takých rozhodnutí či úsilia predstaviteľov mesta, ktoré zohľadňuje potreby aj tejto skupiny obyvateľov. Príkladom je súčasný rozvoj obchodných centier na sídlisku Sekčov. Okrem rušnej dopravy, napríklad dve prevádzky slovenskej pošty v rôznych častiach najväčšieho sídliska, ktoré dlhodobo slúžili miestnym obyvateľom (aj seniorom) boli zrušené (presťahované do nákupného centra). Predstava staršieho človeka s obmedzenou mobilitou ako z druhého konca sídliska prechádza podlažiami nákupného centra na poštu preplnenú aj "cezpoľnými" návštevníkmi nie je vzorovým opatrením podpory aktívneho starnutia.

Zhodnotenie a odporúčania

Vhodne navrhnuté a životaschopné mestá podporujú zdravie, udržateľný ekonomický rozvoj a prispievajú k spokojnosti svojich obyvateľov - všetkých vekových kategórií.

Ak umožňujú starším dospelým či ľuďom s hendikepom pracovať, vzdelávať sa, dobrovoľničiť a celkovo participovať v spoločnosti benefity z toho plynú aj mladším ľuďom a širšej spoločnosti.

Zaujatosť voči veku alebo hendikepu a zastarané postoje zastierajú hodnotu a potenciál starších ľudí a ľudí ZŤP.

Ambíciou tohto dokumentu je byť prvou lastovičkou svojho druhu, ktorá komplexnejšie mapuje priaznivost' prostredia krajského mesta na Slovensku pre aktívne starnutie svojich obyvateľov. Veríme, že podnieti diskusiu, ktorá ďalej povedie k zvyšovaniu kvality občanov.

Akékoľvek podnety alebo pripomienky k dokumentu prosím neváhajte zaslať na hello@janalukacova.com.